SEP 28 1955

VIENYBĖ

LXIX M. 37 N. 412 BEDFORD AVE., BROOKLYN 11, N. Y. 1955 M. RUGSĖJO (SEPT.) 23 D. KAINA 10c.

DABAR

Per didelė prabanga
Kiek čia tų mokyklų?
Laiškai iš Lietuvos
Lietuvis ten ir čia

JUOZAS TYSLIAVA

Amerikos Lietuvių Taryba, kurią sudaro keturios srovės, politinį darbą dirba gana sklandžiai.

Ar tokiu pat sklandumu pasižymės, bent švietimo darbe, neseniai gimusi Amerikos Lietuvių Bendruomenė?

Tai klausimas, dėl kurio teigiamo atsakymo kyla abejonė, skaitant Draugo bendradarbio dr. A. Juškos pasisakymas. Jis rašo:

"Lietuvių Bendruomenė pasiskelbė sudararti Švietimo Tarybą... Reikia manyti, kad ji mėgins sudaryti lituanistinę programą, leis vadovėlius... Kaip ta programa bus sudaryta, jei į Švietimo Tarybą lygiomis teisėmis įeis visos srovės? Ne konfesinė, o liberalinė dvasia tokioje programoje, tokioje mokykloje viešpataus. Ir kle bonai pasakys — tokiems dalykams parapijinėse mokyklose nėra vietos".

***

Ar ne per didelė prabanga šitaip galvoti?

Kiek gi čia, Amerikoje, yra tų parapijinių mokyklų, kur lietuvių jaunimas mokamas gimtosios kalbos?

Kiek gi pagaliau čia tų "lituanistinių" mokyklų?

Bet net ir dėl šių, galima sakyti, paskutinių lietuvybės židinių, kaip matome, vyksta varžybos.

"Jei kas apie lituanistinį švietimą galvoja, stengdamasis iš tos srities išjungti seseris, tas iš medinio šautuvo vien žirniais į padangių paukščius šaudo",—graudina Draugo bendradarbis.

O tuo tarpu vieningai verkiame, kad Lietuva marinama...

***

Dr. A. Juška matyt, norėtų, kad lietuvių kalbos mokyklas Amerikoje kontroliuotų vienos srovės žmonės.

Gerai, kegu kontroliuoja. Bet kur tos mokyklos?

Tiesa, Lietuvos mokyklas taip pat vienos partijos žmonės kontroliuoja.

Bet kur lietuvių kalba greičiau nyksta — komunistų kontroliuojamoje Lietuvoje, ar čia, laisvoje Amerikoje?

Nežiūrint teroro, Lietuvos jaunimas lanko mokyklas, kur lietuvių kalbos mokslas yra privalomas.

Ir tuo tarpu, kai nuo komunistų pabėgusieji skundžiasi savo vaikų amerikonėjimu, tai iš Lietuvos ateina laiškai, kuriuos taisyklinga lietuvių kalba rašo — kas?

Ogi vaikai, gimę tais pačiais metais, kai komunistai užplūdo Lietuvą...

***

Neginčijama tiesa, kad Lietuvos žmonės pražiūrėjo akis, belaukdami laisvės.

Bet ar Lietuvos istorijoje tai naujiena?

Ir carų Rusija darė viską, kad iš buvusios didžiosios kunigaikštystės teliktų "šiaurvakarių kraštas".

O ar nabašninko maskoliaus spaudžiamas lietuvis nutautėjo?

Priešingai. Persekiojamo, kalinamo ir tremiamo lietuvio tautinė sąžinė ilganiui taip sustiprėjo, kad jis pagaliau nusikratė ne tik "graikiškais" rusais, bet ir "lotyniškais" lenkais.

Nenutautės lietuvis ir dabar, nors jis ten, Lietuvoje, dieną ir naktį būtų maitinamas maksizmo-leninizmo filosofijos mutiniu.

To, deja, negalima tvirtinti, kalbant apie laisvą Amerikos lietuvį.

***

Dr. A. Juška susirūpinęs, ką "klebonai pasakys".

Dabartinis Amerikos Lietuvių Bendruomenės Tarybos pirmininkas Stasys Barzdukas anąmet Clevelande turėjo progos įsitikinti:

Už tai, kad jis reikalavo vietos lietuvių parapijos vaikus mokyti melstis gimtąja kalba, klebono pasiuntiniai jį apmušė...

Jeigu tai yra "konfesinė dvasia", tai kas, tada, pati konfesiją?

Laimei, šitokių klebonų Amerikoje nedaug.

Ne, lietuvių kalbos mokslo programa negali būti nei konfesinė, nei liberalinė.

Ji turi būti lietuviška.

Tai pati pirmoji sąlyga, jeigu nenorime, kad mūsų vaikai užaugtų nebyliais.

BRONISLAVA BIRŽIŠKIENĖ ŽUVO PACIFIKO VANDENYNE

Los Angeles policija iki šiol dar neįtaiškino žuvimo aplinkybių. — Jos kūnas rastas plūduriuojant prie vienos Santa Monica prieplaukos. — Ant prieplaukos tilto rasta prigėrusios daiktai.

BRONYS RAILA
Los Angeles, Cal.

Tą vakarą, rugsėjo penkioliktąją, nebesulaukė jos grįžtančios namo... Nebesulaukė Mykolas Biržiška, nei duktė Ona Baranauskienė, nei trys taip glaudžiai prie savo senutės prisirišę anūkai — Venta, Vytukas ir Danutė...

Senutė vis negrįžo. Visas namas Los Angelese, 1120 Magnolia Avenue, kurį neseniai prof. M. Biržiška su žentu K. Baranausku buvo pirkę, laukė ir pradėjo nerimauti. Tik vėlai vakare pasirodė policininkas iš Santa Monicos su naujienomis. Tą dieną popiet prie vienos Santa Monicos prieplaukos buvo pastebėtas vandeny plūduriuojančios, prigėrusios moters kūnas. Netoli ant prieplaukos tilto atrasta lazda, baltos pirštinės ir rankinukas. Rankinuke buvo dokumentas su Bronislovos Biržiškienės pavarde ir adresu...

Kaip tai galėjo atsitikti, nebuvo jokių liudininkų. Kaip kitą dieną Los Angeles spaudoje pranešta, policija, atlikusi tyrinėjimą, dar negalėjo nustatyti aplinkybių ir tik spėliojo, kad auka arba paslydusi nuo tilto krašto netikėtai įkrito jūron, ar pati nušoko, ar gal buvo staigiai užtikta kokio ligos priepuolio ir nuo augšto tilto įvirto vandenin...

Rašant šiuos žodžius, paslaptis dar nebuvo išaiškinta. Gal paaiškės ji tik vėliau, o gal ir niekad. Tikra yra tik viena,— Ramusis Vandenynas pasiglėmžė naują lietuvišką auką, brangią mums visiems.

***

Bronislova Biržiškienė veik per penkis pastarus dešimtmečius buvo plačiai žinoma Lietuvos visuomenėje. Ne tik kaip didžiojo lietuvių veikėjo ir mokslininko prof. Mykolo Biržiškos žmona, bet ir pati savo geriausiais lietuviškais visuomeniniais darbais.

1879 metais spalio 1 dieną Vilniuje gimusi ir augusi, jauna Bronislava Šėmytė susipažino su Mykolu Biržiška per Didįjį Vilniaus Seimą 1905 metais. Su juo ji mokėsi lietuvių kalbos, pradėdama skaityti M. Pečkauskaitės apysaką "Viktutė". Po poros metų ištekėjo ir įsitraukė į lietuvišką vilniečių veiklą. Aktyviai dirbo Lietuvos socialdemokratų partijoje ir 1907 m. buvo jų leidžiamo Skardo žurnalo atsakingoji redaktorė. Po to bendradarbiavo eilėje laikraščių, kaip Echo, Litwa, Žarija, Visuomenė, Vilniaus Žinios, vėliau jau nepriklausomoje Lietuvoje Mūsų Vilniuje, Naujojoje Romuvoje. Rašė vadovėlių lietuvių kalbai mokytis, vertė Biliūno "Liūdną pasaką" lenkų kalbon ir tt. Kelis metus vaidino Vilniaus Rūtos klubo dramos grupėje, dėstė Vilniaus lietuvių gimnazijoje, dirbo Vilniaus lietuvių Komitete ir 1921-22 m. lapkrityje buvo jo vicepirmininkė. Lenkų policijos keletą kartų buvo suimta ir kratyta už lietuvišką veiklą... 1922 metais rugsėjo mėnesį lenkų administracijos išvaryta iš Vilniaus persikėlė Kaunan pas vyrą, kur plačiai įsitraukė į socialinę veiklą, kelis metus būdama Kūdikių gelbėjimo draugijos pirmininke. Nuo 1932 m. pirmininkavo Vilniui Vaduoti Sąjungos centro moterų sekcijai, taipgi buvo ilgametė Lietuvos Moterų Tarybos vicepirmininkė.

1944 m. vasarą, jau kaip Vilniaus universiteto rektoriaus prof. M. Biržiškos žmona, draugė su vyru traukėsi iš Lietuvos ir vėliau kartu su juo išgyveno visus tremties vargus Vokietijoje. Kaip visą gyvenimą, taip dar jautriau tais nelaimės metais ji buvo nepamainoma profesoriaus guodėja, stiprintoja ir visų jo darbų uoli talkininkė. B. Biržiškienės ryžtumą, atkaklumą ir optimizmą turėjau progos pats stebėti, kai prieš išvykdamas Amerikon, 1948 m. vasarą iš Prancūzijos buvau nuvykęs aplankyti Biržiškos Pinnebergo Baltų Universitete. Tada jau buvo aišku, kad lietuviams tremtiniams vėl teks kelti sparnus iš Vokietijos ir ruošti naujoms tolimoms kelionėms.

***

Į Los Angeles, Kaliforniją, Mykolas ir Bronislava Biržiškai atvyko tik 1950 metų rudeniop, kur jie tikėjosi praleisti savo amžiaus saulėleidį ramioje aplinkoje, švelniame klimate, savo dukters ir žento globoje.

(Nukelta į 5 psl.)

Trys Amerikos Romos katalikų kunigai, kuriuos Kinijos komunistai kalino dvejus metus, džiaugiasi peržengę Hong Kong sieną ir pirmą kartą pasijutę laisvi. Kartu su jais (kairėje) kun. Ambrose Poletti. Paleisti misionieriai (iš kairės į dešinę): kun. Joseph E. Hyde iš Lowell, Mass., kun. James G. Joyce iš Clinton. Mass. ir kun. Frederick A. Gordon iš Somerset, Mass.

New York Public Library 470 Fifth Ave.

SUKILĖLIŲ GENEROLAS SUDARĖ NAUJĄ ARGENTINOS VALDŽIĄ

Peronas, po 12 metų valdymo, pabėgo į Paragvajų. — Gen. Eduardo Lonardi pasiskelbė "laikinuoju prezidentu".—La Plata miestui, kuris buvo pavadintas Eva Peron vardu, grąžintas senas vardas.

Nėra abejonės, kad Peronas, andai pasisiūlęs atsistatydinti ir tuojau pat tą savo atsistatydinimą atšaukęs, žinojo apie sukilimą. Šį kartą Peronui, betgi, nepavyko sukilimo likviduoti, nes lygiai pusė ginkluotų Argentinos jėgų išėjo prieš jį ir jo valdžią. Argentinos karo laivynas, kurio vadovybė niekad nebuvo Peronui ištikimą, net buvo begrumojąs bombarduoti Buenos Aires.

Peronui nieko kito nebeliko, kaip tik pasitraukti. Ir jis pasitraukė lygiai po 12 metų valdymo, kurį užsienio spauda, ypač Amerikos, vadindavo tironišku. Bet ir šiame paskutiniame savo žygyje, Peronas pasielgė gana gudriai. Tuo tarpu, kai Buenos Aires radijas skelbė, kad Peronas yra prisiglaudęs Paragvajaus karo laive, stovinčiame Buenos Aires uoste, tai, pasirodo, buvęs diktatorius darė tik "pėdoms sumėtyti". Sukilėliai per savo radiją skelbė neišleisią Paragvajaus laivo su jame pasislėpusiu Peronu. Maža to, Peronas, anot jų turėsiąs būti teisiamas. Tuo tarpu, štai, pranešama, kad buvęs Argentinos prezidentas jau Paragvajuje, kurį jis, matyt, pasiekė kitais keliais...

Peronas atėjo į valdžią tokiu pat keliu, kaip ir dabartiniai sukilėliai. Bet vėliau šalyje buvo pravesti rinkimai, kuriuose Perono Partija laimėjo absoliučią daugumą vietų parlamente. Peronas girdavosi, kad jo režimas buvęs kažkas tarp kapitalizmo ir komunizmo. Jis ir jo žmona, velionė Eva Peron, daug dėmesio kreipdavo į darbo klasę, tuo būdu laimėdami sau milijonus šalininkų. Argentinos Darbo Federacija, kurią kontroliavo peronistai, turi apie šešis milijonus narių.

Kokia bus naujoji Argentinos valdžia, kurios priešaky atsistojo gen. Eduardo Lonardi ir kiti aukštieji kariai, tuo tarpu dar nieko tikro negalima pasakyti. Kadangi Perono šalininkų skaičius tebėra gausus, labai galimas daiktas, ka ir naujoji valdžia, bent laik nai, bus diktatūriška. Ge Lonardi pasiskelbė "laikinuo ju prezidentu".

O tuo tarpu naujoji Argen tinos "junta", nieko nelauku šalina Perono liekanas. Pir miausia naujoji vyriausyb grąžino senąjį vardą La Plat miestui, kuris buvo pavadin tas mirusios Perono žmono Eva Peron, vardu. Be to, iš ka lėjimų paleisti visi politini Perono priešai.

Nėra abejonės, kad nauja Argentinos vyriausybei turė įtakos katalikų dvasiškija, s kuria Peronas buvo pradėję grieztai kovoti.

● **Kancleris Adenaueris, kai bėdamas Bundestage, pareiškė, kad Vakarų Vokietija laikys "nedraugišku aktu", jeigu bet kuri nekomunistinė valstybė siektų diplomatinių santykių su Rytų Vokietija.**

Britų kareiviai Kipro saloje ieško ginklų.

SIŪLO ĮŠLAISVINTI SATELITUS

Valstybės sekretorius Dulles, kalbėdamas Jungtinių Tautų Pilnaties posėdyje, pareiškė viltį, kad ateinantis dešimtmetis turėtų būti žinomas, kaip tikrosios taikos dešimtmetis.

Toliau Dulles pasakė, kad satelitinės valstybės anapus geležinės uždangos turėtų būti išlaisvintos, "jeigu Genevos dvasia yra tikra, o ne dirbtinė". Be to, Valstybės sekretoriaus manymu, "politinis puolimas, turintis tikslo griauti nepriklausomas valstybes" taip pat turėtų būti sustabdytas.

Kaip į šias ir panašias problemas pažiūrės Sovietų Sąjunga, toks būsiąs jos vadų tikrųjų tikslų barometras, toliau kalbėjo Dulles.

Šiame Jungtinių Tautų Pilnaties posėdyje dalyvavo apie 1,000 delegatų ir šiaip stebėtojų, ir Valstybės sekretorius Dulles kalbos labai atidžiai klausėsi Sovietų užsienio reikalų ministeris Molotovas, kuris, atrodė, buvo gerai nusiteikęs.

Be to, savo kalboje, Dulles dar kartą priminė Genevos konferencijoje padarytą prezidento Eisenhowerio pasiūlymą pasikeisti kariniais planais, kad tuo būdu, esą, būtų galima išvengti netikėto užpuolimo.

Sovietų užsienio reikalų ministeris Molotovas, atvykęs į Jungtinių Tautų Pilnaties posėdį. Už jo, Georgi Zarubin, Sovietų ambasadorius Jungtinėse Valstybėse.

APLINK Pasaulį

● **Turkijos prezidentas Celal Bayar atvyko su oficialiu vizitu pas Irano šachą Mohammad Reza Pahlevi ir jo antikomunistinį premjerą Hussein Ala. Teherane kalbama, kad šio vizito tikslas — Turkijos—Irano santarvė, kurios projektui, sakoma, pritaria šachas ir jo premjeras.**

● **Tokijo buvo pradėję sklisti gandai, kad sovietai ruošiasi grąžinti Japonijai pietinį Sachaliną ir Kurilų salas, bet komunistų partijos sekretorius Chruščiovas šiuos gandus paneigė, sakydamas, jog sovietai esą linkę grąžinti Japonijai tik dvi mažas saleles, Habomai ir Shikotan.**

● **Indijos ministerių taryba priėmė spaudos komisionieriaus pasiūlymą neįleisti Indijai priešingų užsienio laikraščių, kurių tarpe minimas ir New York Times. Indijos spauda šiam pasiūlymui nepritaria.**

● **Indonezijos moterų organizacijos kreipėsi į premjerą Burhanuddin, reikalaudamos, kad Indonezijos prezidento Sukarno antroji žmona būtų pašalinta iš prezidentūros rūmų.**

● **Sukilėliams laimėjus, dau gelis Argentinos ambasadorių užsienyje atsistatydino.**

● **Europoje kalbama, kad buvęs Egipto karalius Farukas, kuris dabar gyvena Prancūzijos Rivieroje, gali susitaikyti su savo buvusia žmona, buvusia karaliene Narriman.**

● **Iš Buenos Aires gauna mos žinios, paneigiančios pir mąsias, būtent, kad Perona jau pasiekęs Paragvajų. Da bar, štai, INS praneša, kad Pe ronas tebėsąs Paragvajaus ka ro laive, arba Paragvajus am basadoje, kuri tikisi gauti na jos Argentinos valdžios su tikimą jį išgabenti. Peronas sakoma, esąs labai nervingas.**

● **Likimo ironijai, iš Tokij pranešama, kad netoli Hiro shima, kur buvo numesta pir moji atominė bomba, rasti di deli uraniumo laukai.**

● **Oro specialistai prana šauja, kad ateinančių dvieju metų laikotarpyje uraganai kurie dabar eina iš Floridos šiaurę, pakeisią savo krypti būtent, iš šiaurės eisią į pie tus, Floridos linkui. Tai įvyk sią dėl tam tikro, reguliaria pasikartojančio, atmosferini ciklo.**

● **Buicko kompanija prane ša, kad šiais metais ji bus pa gaminusi 800,000 automašinų maždaug, 250,000 daugiau, ne gu praeitais metais.**

● **Prezidentas Eisenhoweris kuris tebėra Fraser, Colorado gavo Sovietų Sąjungos pre mjero notą, kurios turinys tu tarpu neskelbiamas. Panašią notą yra gavęs ir Didžiosio Britanijos premjeras Edena Kadangi, sakoma, panašią no tą Bulganinas yra pasiuntęs i Prancūzijos premjerui Faure todėl spėliojama, kad ji liečia būsimąją keturių didžiųjų už sienių reikalų ministerių konferenciją Genevoje.**

KAIP DIRBA SANTARIEČIAI

Rugsėjo 8-11 dd. Tabor Farmoje įvyko antrasis studentų santariečių suvažiavimas. Iš jo sugrįžus, nesinori tikėti, kad šiandieninėje dvasia prislėgtoje lietuviškoje atmosferoje bū tų tokių suvažiavimų, tokio nuo ryto ligi vakaro koncentruoto minčių, spalvų, žmogiškų įspūdžių sukaupimo. Kaip beatrodytų jinai laikraščiuose ar Vlike, tačiau lietuviškoji tikrovė dar gali pulsuoti magišku patrauklumu, dramatizmu ir lyrika, jausmu ir intelektu, kai ją nuoširdžiai kuria iš visur suvažiavęs, visa, ką turis ir kuo gyvenąs, susivežęs jaunimas.

***

Tautos Šventės rugsėjo aštuntąją suvažiavimą atidarius kun. S. Santaro invokacija, J. Šmulkštys (Urbana) į susirinkusius prabilo apie pragmatinę politiką. Tradicinį lietuvių politikos dogmatizmą, persisunkusį niekados nepamirštamomis partinėmis aistromis, prelegantas siūlė pakeisti realistiškesniu priėjimu konkrečių iškylančių problemų spren dimu. Ne kova dėl to, ką leidžia ar neleidžia kurios nors partijos "principai". o prakti nis svarbiųjų problemų sprendimas sudaręs pasiūlytosios pragmatinės politikos esmę.

R. Mieželis (Bostonas) kritiškai ("partijos... nieko konkretesnio nedaro") apžvelgė lietuvių visuomeninio gyvenimo apraiškas. Politiniame gyvenime reikią "naujų žmonių, naujų idėjų ir nebijoti didesnių darbų". S. Šimoliūnas (Detroitas) analitiškai pažvelgė į šiandieninę mūsų kultūrinę būklę, joje pastebėdamas filosofinį nukrypimą į žmogų (pvz. naujojoje poezijoje), bet karčių ir stoką gilesnės dinamikos bei perdidelę specializaciją, kuri kaip tiktai rimčiausius kultūrinius reiškinius atitolinanti nuo daugumos. Pirmąją dieną, kuri pasibaigė susipažinimo šokiais, suvažiavime šeimininkavo Vlandas Muchlia (Los Angeles) ir L. Griškelytė (Detroitas). Tarp kitų posėdžių prieblandoje paposėdžiavo ir Santaros spaudos darbuotojai.

***

Raimundui Mieželiui ir Auksei Šešplaukytei (Los Angeles) užvaldžius penktadienio sesiją, G. Zauniūtė (New Yorkas). J. Kondratavičiūtė (Los Angelas), A. Ilįasevičius(Detroitas) ir R. Vaišnys (Philadelphia) ėmėsi analizuoti šiandienę lietuvių studentę. Diskusijose iškėlė klausimą, ar moteris, kuri praeities kaime išlaikė lietuviškąją dvasią, turi šiandien tas savybes, kurios reikalingos moderniame mieste lietuviškumą ugdyti. Lietuvė studentė buvo pakaltinta, kad ji esanti palikusi "dvasinė ūkininkaitė", be domėjimosi problemomis, be sugebėjimo savo charakteriu ir vidinėmis vertybėmis dominuoti bei įprasminti šeimos gyvenimą. Iš įpykintų studenčių pusės vyriškiems kolegoms buvo pagaliau visai nemandagiai pasiūlyta pažvelgti į save.

***

Popietiniame posėdy Horstas Žibas (Chicaga) trumpai nušvietė okupuotoje Lietuvoje vystantį jaunimo sovietizacijos vyksmą. Lietuvoje mes galime tikėtis susidariusią tik su gerais ir stipriai indoktrinuotais komunistais, ir nuo mūsų priklausanti sugyvenimo su Lietuvos inteligentais viltis. Todėl mums ypač reikėsią mokytojų, bet ir kiekviena kita Vakaruose paruošta jėga būsianti svarbi lietuviškosios dvasios atstatyme. Diskusijose išryškėjo, kad pagrindinės okupanto pastangos šiandien nukreiptos ne į jaunimo surusinimą, bet į jo palenkimą dogmai, į sukomunistinimą.

***

Z. Rekašius padarė Santaros centro valdybos pranešimą, o N. Macevičius (Chicaga), L. Sabaliūnas (Urbana), G. Zauniūtė (New Yorkas), R. Vaišnys (Philadelphia), P. Jasiukonis (Los Angeles), S. Šimoliūnas (Detroitas) ir V. Kavolis (Bostonas) kalbėjo apie skyrių veiklą. Vakare būta laužo, kuriame Br. Juodelis ir Z. Rekašius skaitė humoro laik raštėlį, o R. Babickas ir L. Griškelytė pravedė dainų pynę.

Šeštadienio prezidiuman išrinkti buvo H. Žibas ir G. Zauniūtė. Debatuose apie veiklą skyriuose T. Nagionis (Bostonas) nušvietė pagrindinius lietuviškos akademinės organizacijos tikslus, o L. Sabaliūnas ir V. Muchlia kalbėjo apie kon krečius metodus. Išryškėjo nuomonių priešingumas tarp manančiųjų, jog šiandien svarbiausia jaunimą įtraukti į lie tuviškąją veiklą, ir kitų, kurie mėgino taip veiklą paruošti, kad jinai žmogui duotų vidinio turinio ir vystytų jo asmenybę.

Kostas Ostrauskas (Philadelphia) į suvažiavimą prabilo gaivališku šauksmu nepalisti savyje, ypač savo kultūriniame gyvenime. Sveiką žmogų turi ėsti kokie nors klausimai: mes būsime pasigailėjimo verti tą dieną, kai prarasime dvasinį neramumą. Prelegentas siūlė principiškai pasisakyti už Vakarų kultūrą ir likti jai kritiškai atviras.

***

Dieną užbaigė žymieji tautininkų ir liaudininkų atstovai. V. Rastenis ir L. Šmulkštys, kiekvienas apie savo grupes ir jų santykius. Partijos studentams pasirodė žmogiškoje plotmėje, su dideliu patirties susikaupimu, spindinčiu tautiškuoju rūpesčiu, pilnos žmogiškų jausmų ir silpnybių. Debatai tikrai paskatino santariečius dar daugiau darbuotis pozityvaus nesutarimų išsprendimo linkme, užuot puolus į vylius tų, kurie, bolševikmečiu paraudę, šiandien Draugo plunksnomis pasipuošę, važinėja po Ameriką, liepdami jaunimui spjaudyti į partijas, tačiau patys visą gyvenimą nepadarę nei vieno konkretaus žygio jų problemoms išspręsti. Kaip tik tokiems žygiams — jokiu būdu ne įsijungimui į šiandieninę tautininkų - liaudininkų tarpusavę kovą! — santariečiai per debatus pasirodė esą pasiryžę. Po debatų pravestoji politinė anketa parodė, kad dauguma santariečių tiek tutininkus, tiek liaudininkus laiko sau artimais, tik keletas pasisakė už vieną kurią iš šių grupių. Kitomis artimomis organizacijomis buvo mažiau pripažinti socialistai ir rezistentai.

***

Į naująją Santaros centro valdybą buvo išrinkti pirm. L. Sabaliūnas, vicepirm. V. Adamkavičius, sekr. V. Gaškaitė, išd. Z. Rekašius ir narys Vl. Muchlia. Revizijos komisijon šįsyk pakliuvo J. Šmulkštys, T. Naginionis ir R. Gaška.

Vakare įvyko akademinis meno vakaras, kuriame K. Ostrauskas skaitė dramos ištrauką, G. Laužikaitė dainavo Grahmso ir Debussy dainas, o B. Monstavičiūtė skambino Schumanną. Meno vakaru buvo atidaryta ir trijų studijuojančių dailininkų — D. Juknevičiūtės. Gr. Krasauskaitės ir Vyt. O. Virkau — kūrinių paroda. O P. Jasiukonis parodė savo paties režisūroje Los Angeles santariečių susuktą humoristinę filmą. Vakaras vieniems užsibaigė šokiais, kitiems — intensyviais posėdžiais iki ryto.

***

Sekmadienį, po pamaldų, užbaigiamamajame akte, kurį pravedė V. Kavolis ir G. Laužikaitė, V. Adamkavičius (Chicaga) kalbėjo apie jaunimo rezistenciją okupacijų metais, šiandieniam jaunimui primindamas jų pirmtakūnų heroizmą ir aukas. Sveikino Santaros garbės narys J. Bačiunas, lietuviškosios visuomenės atstovai L. Šmulkštys ir V. Rastenis, Liet. Studentų Sąjungos JAV pirm. P. Joga, Kanados Liet. Studentų S-gos pirm. Br. Vaškelis ir Šviesos atstovas dr. J. Valaitis. Raštu gauti sveikinimai iš konsulo P. Daužvardžio, A. Mačiuikienės (su 100 dol. aukos palydėtu linkėjimu, kad, kuriant lietuviškas šeimas, Santara pasiliktų visiems antraja šeima). A. Devenienės, S. Smetonienės, studentų ateitininkų, neolitanų, šviesininkų, ASS, rezistencinės santarvės, LAS ir kt.

Pasinaudojant iškilmingu aktu, buvo pristatyti veikliausieji studentai Vladas Muchlia ir chicagietis Tomas Remeikis — ir jiems įteiktos vieno studentijos mecenato paskirtos premijos, kurias suvažiavimo šeimininkas J. Bačiūnas rado esant per mažom ir čiapat padidino. Skyriaus atstovams išeinančios valdybos pirmininkas V. Kavolis įteikė naująsias santariečių nario korteles. Suvažiavimą užbaigė naujojo pirm. L. Sabaliūno žodis, kurį palydėjo himno garsai.

Sąskrydy dalyvavo apie 70 studentų, jų tarpe žymių atstovų iš kitų akademinių organizacijų. Suvažiavimui suaukota virš 400 dol., tarp jų Tautinės Sąjungos ir A. Mačiuikienės šimtinės, beveik tokia pat auka iš Rezistencinės Santarvės narių ir pirmosios Santaros filisterių pastangos paremti savo organizaciją (11 newyorkiečių suaukojo po 10 dol., o vienas suvažiavime dalyvavęs anonimas — 25 dol.).

Išvažiuojant iš suvažiavimo, visur girdėjosi balsai, kuriuos epitomizavo naujojo Santaros pirmininko pareiškimas:

"Ar turi pusę dolerio, nes ki taip nepakaks grįžti Chicacagon?"

Suvažiavimas iš ties sugrįžo namo iššluotom kišenėm. bet naujų metų veiklai atgaivintomis galvomis ir širdimis.

A. Š.

Herman Silver ramina savo žmoną Gertrudą Philadelphijos teisme. iš kurio ji buvo pasiųsta į psichiatrinę ligoninę. Mat, ji savo dukteriai p-niai Doris Oestreicher patarė daryti abortą, ir tai buvo dukters mirties priežastimi.

KAS SVARBU — TURINYS AR FORMA?

Vienybės 34 n. p. E. Čekienė patiekė skaitytojams savo laisvą nuomonę apie M. Laupinaičio "Aš Kaltinu" knygą: jaunajai kartai skaityti netinkanti, taip pat nepasižyminti autoritetų pagerbimu.

Autoritetus šį kartą paliekant ramybėje, pažiūrėkime, kokią nuomonę jaunoji karta susidarytų apie pačią autoritetų gynėją p. Č., pasiskaičiusi minimą jos straipsnelį.

Imkim nuo pradžios. Čekienė teigia, "kad "Aš Kaltinu" I tome surinkta nemaža istorinės medžiagos ir čia pat, po kablelio — yra labai menkas įnašas į lietuvių Literatūrą ir aplamai į tautos dvasinį lobyną. O kodėl antroji šio sakinio prasmės dalis suėdė pirmąją, štai, kaip paaiškinama: "Jei autorius tą visą medžiagą būtų objektyviau patiekęs ir švelnesnėj formoj, be abejo, jis būtų galėjęs būti ir vertingu veikalu".

Kiek maža tereikėjo — tik švelnesnės formos — ir jau būtų galėjęs būti vertingu veikalu. Gi, dabar — nemažas kiekis surinktos istorinės medžiagos lieka be vertės. nes neišlaikyta švelni, mandagi forma: trūksta melo, kurį pnia Čekienė vadina objektyvumu. Todėl, nors "Aš Kaltinu" knygoje aptariama tik Nepriklausomybės pabaigtis su jos įžanginiu trumpu laikotarpiu, o jau p. Čekienei "visa Nepriklausomos Lietuvos praeitis neigiamai sukritikuota, apjuodinta... Atseit, Lietuva neturėjusi protingų vadovų ir valstybė žuvo". Straipsnelio autorė p. Č. būkštauja, kad priaugančios kartos nepasidarytų tokių išvadų apie savo tautą, kaip ji pati (Č.) apie Laupinaičio knygą.

Čia vėl maišoma tauta su vadija, ir beveik kiekviename sakinyje panašūs prieštaravimai.

Nors ir kaip p. Č. norėtų, bet jaunoji karta — tas savarankiškai bręstąs mūsų akademinis jaunimas — nesės į "autoritetų" sugadintais stabdžiais limuziną leistis į p. Čekienės "pedagoginių" minčių pakalnę, o vadovausis tikrove, faktais ir turiniu, bet ne švelniom formom bei "subjektyvintu" melu.

Ponia Č. gina ir buv. kariuomenės vadovybę, nors paskelbus mobilizaciją (plūstančioms lenkų kariuom. liekanoms patvarkyti), vienas, jau prieš dvejus metus miręs ats. karininkas buvo paskirtas vieno aps. miesto įgulos intendantu...

Tokia generalinio štabo logika dar ir dabar daug kas vadovaujasi, kaip ponia Č., ir tokį tokius gina.

Dar daug laiko praeis, kol dauguma tautos pajėgs atskirti dalykų esminę pusę nuo formalinės — turinį nuo formos, o herojiškumo pavyzdžiuose — Suomiją nuo Lenkijos.

Alf. Giedraitis

VAIŽGANATAS, sako prof. Balys Sruoga, buvo šviesus žmogus, visomis gyslomis, lyg šaknimis, įaugęs į Tėviškės žemelę, kaip ąžuolas plačiomis šakomis mosuojąs ir prieš audrą ir pavėjui, ir taikiam pakeleiviui, ir pasaulio valkatai, visiems lygiai, visiems vienodai, visus šios žemės brolius vienodai mylėjo, visais vienodai džiaugėsi. Šviesiajai VAIŽGANTO asmenybei priminti ir jo kūrybos stiprybės pasisemti išleidžiama A. Merkelio parašyta VAIŽGANTO monografija, apie 500 pusl., gražiai bus įrišta, kaina — $7.00. VAIŽGANTO RAŠTAI, vienoje knygoje po du tomus, įrišti—po $5.000. Palengvinsite šių raštų išleidimą, jeigu užsisakysite iš anksto. Pinigai reikės mokėti, kai gausite knygas. Leidėjas J. Karvelis. 3322 S. Halsted St. Chicago, Ill., Tel. YA 7-0677.

P. S. Ta pačia proga pranešu, kad gautos šios naujienos: BR. BUDRIŪNO VYRŲ KVARTETO plokštelių II laida: TĖVYNEI — SUBATOS VAKARĖLĮ. ŠAUKSMAS — ALUTIS. KLUMPĖS — VEŽĖ MANE IŠ NAMŲ. Į KOVĄ — GYVENIMO AIDU. ŽVAKĖ PLASTAKĖ — VALSAS AS DUR Bramso. Visų 5 polkštelių albumas $8.-50, o atskirai po $1.50.

Mirė V. Sadauskas

Vacys Sadauskas, buv. Lietuvos kariuomenės majoras 29 d. grįžęs iš darbovietės staiga mirė širdies priepuoliu. Gausaus būrio naujų ir senų ateivių palydėtas — palaidotas Naugatucko kat. kapinėse.

Tebūdamas dar tik 62 metų, jautėsi vis apystipris esąs, uoliai sekė pasaulio politikos raidą ir tikėjosi dar sugrįžti Lietuvon. Paliko liūdesy našlę žmoną.

PRANEŠIMAS BUVUSIEMS POLITINIAMS KALINIAMS

1946 m. Vokietijoje buvo suorganizuota Lietuvos Antinacinės Rezistencijos buv. Politinių Kalinių Sąjunga. 1947 m. visuotinio susirinkimo nutarimu Sąjungos apimtis buvo išplėsta ir buv. bolševikų politiniams kaliniams. Pagal Sąjungos įstatus, jos valdyba "eina praeigas, kol bus išrinkta nauja" (17 str.). Lig šiol dar Europoje rinkta valdyba rūpinasi kiek pajėgdama buv. politinių kalinių organizaciniais reikalais. Turėdama galvoje, kad buv. politinių kalinių vaidmuo Lietuvos laisvės kovoje nėra pasibaigęs. ypač turint minty buv. politinių kalinių tarptautinių bendradarbiavimą kovoje su bolševizmu, valdyba priėjo išvados, kad yra būtinas korespondenciniu būdu išrinktas bendras buv. politinių kalinių vadovaująs centras. Be to, yra būtina nau jems sąlygoms pritaikinti sąjungos įstatai. Tam reikalui Sąjungos valdyba sudarė ad hoc komisiją iš Kazimiero Brazausko, dr. Broniaus Nemicko ir Vytauto Vaitekūno.

Savo uždavinius vykdydama, komisija maloniai prašo buv. bolševikų ir nacių politinius kalinius, kurių dabartiniai adresai nepranešti Sąjungos valdybai. iki š. m. spalių 31 d. juos pranešti raštu ar žodžiu.

Amerikoje (Šiaurės ar Pietų) betkuriam komisijos nariui (K. Brazauskas, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., Dr. B. Nemickas, 71-67 —58th Rd., Maspeth 78, New York, tel. Illinois 7-5817, V. Vaitekūnas, 137-16 N. Hempstead Tpke, Flushing 55, N. Y., tel. INdependence 3-1652) arba Sąjungos Valdybai — kun. V. Pikturna, 213 So. 4th Street. Brooklyn 11, N. Y.).

Australijoje ir N. Zelandijoje Pr. Sakalauskui, 137 Wilbur St. East Bankstown, N. S. W., Australia.

Europoje P. Naručiui, Reussenteinstr. 35. (14), Boelingen, Germany.

Pagal Sąjungos valdybos atsiklausimą, kur turėtų būti naujosios Sąjungos valdybos būstinė, dauguma pasisakė už New Yorką. Komisija laikys visus Sąjungos narius, gyv. New Yorke ar jo apylinkėse, kandidatais į Centro valdybą ir jų sąrašą patieks balsavimui. Kas nenorėtų kandidatuoti, iki š. m. spalio 31 d. apie tai painformuoja raštu ar žodžiu betkurį komisijos narį, aukščiau duotais adresais.

Po spalio 31 d. komisija išsiuntinės visiems sąjungos nariams sąlygoms pritaikytus Sąjungos įstatus patvirtinti ir pagal juos praves Sąjungos organų korespondencinius rinkimus.

K. Brazauskas. Dr. B. Nemickas, V. Vaitekūnas.

Nebūdamas taikingas, jūs nieko negalite išmokti.

Disraeli.

Tylėk ir žmonės galvos, kad esi filosofas.

Dažniau apgailestauju kalbėjęs, negu tylėjęs. Syrus

KARLONAS
Funeral Home
Lietuviams tarnauja daugiau, kaip 20 metų.
280 CHESNUT STREET,
NEW BRITAIN, CONN
Tel. 9-1181

THE VICTORY BAR
GĖRIMAI, UŽKANDŽIAI
John Davis—Dovidaitis sav.
Buvęs Brooklyno biznierius, kviečia tautiečius atsilankyti.
3530 NO. MIAMI AVENUE,
MIAMI, FLORIDA
Tel. 82-9222

Vaistai viduriam

Čia yra naminiai vaistai: mišinys šaknų, žolių ir sėklų. Ji vartojama arbatos formoje nuošių ligų: skilvio nevirškinimo, inkstų (kidneys, odos išbėrimo, gerklės užkimimo, plaučių uždegimo, vidurių liuosavimo, pūslės ligų, širdies supykimo, šiurpuliavimo, peršalimo, dieglių, renmatizmo, bronchito, rožės, riemens deginimo, galvos skaudėjimo, sąnarių gėlimo, ir nuo daugelio kitų vidurių ligų. Šios arbatos svaras kaina $4.00.
ALEXANDER'S CO.
414 W. Broadway
So. Boston 27, Mass.

ELMHURST AUTO COLLISSION REPAIRS
ZIGMAS ZALIAUSKAS, Sav.
Taisoma, parduodama, tarpininkaujama ir padedama nupirkti automašinas.
Sąžiningas, geras ir prieinamas patarnavimas.
90-30 43rd Ave. Elmhurst, N. Y.
Telefonai: IL 7-1400, IL 7-1437
Namų tel. GL 6-8659

LITHUANIAN AMERICAN AUTO SCHOOL
Užsirašykite į auto mechanikų ir šoferių mokyklą
GR. 7-8951
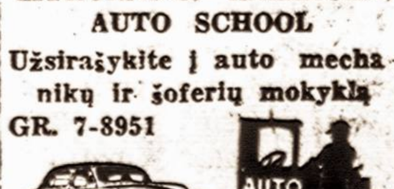

Padėsime jums egzaminuose išrūpinti vairuotojų leidimą. Mūsų mokiniai išmokę gauna diplomus. Padedame gauti darbą. Pamokos dienomis, vakarais ir sekmadieniais. Instruktoriai patyrę savo srities žinovai. Mokykla veikia nuo 1916 m.
L. TIKNEVIČIUS, Direktorius
Metropolitan Auto School
155 2nd AVENUE
Tarp 9-10 gatvių, New York City

JUCUS SISTERS RESTAURANT
Stasys Jucus, Vedėjas
(Lakūno Dariaus brolis)
Atdara visą naktį.
1608 W. 47th STREET, CHICAGO, ILL.
(47th St. ir Ashland Ave.)
LAfayette 3-9670

TRAUN'S BAR
AUGUST TRAUN, Sav.
N.E. cor. 7th & DAUPHIN STREET, PHILADELPHIA, PA.
Tel. PO 5-9785

ADAMS' CAFE
RESTORANAS IR BARAS
941 SPRING GARDEN, PHILADELPHIA, PA.
Tel. PO 5-9566

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
JUOZAS KAVALIAUSKAS
LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601-3 So. 2nd Street PHILADELPHIA, PA
Tel. DE 4-5136
CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.
PO 5-4110

GINTARO KRAŠTAS PADAVIMUOSE

JONAS MIŠKINIS

Mes lietuviai prieš kitataučius didžiuojamės lietuviškos kalbos senumu, jos gražumu, didele Lietuvos praeitimi, skambiomis liaudies sukrautomis dainomis, gausiomis pasakomis ir būdingais padavimais. Vilniaus ir Klaipėdos krašto kiekviena žymesnė vietovė yra plačiai minima tautosakoje.

Nors čionai didžiausia nutautinimo banga siautė, bet visvien svetimoji kultūra nepalaužė jų. Dainos ir padavimai byloja, kad liaudis vilkdama engėjų sunkų jungą nepalūžo. Jiems Lietuvos garbinga praeitis, Gedimino pilis Vilniuje ir Klaipėdos pajūris gilia savo krašto ir jūros meile, neatskiriamas prisirišimas prie viso to, kas lietuviška. O kad taip buvo, vaizdžiai mums byloja garsiosios Neringos padavimas:

Prieš daugelį amžių, kai dar visas Kuršių Neringos pusiasalis buvo derlinga žemė su puikiomis dirvomis, laukais ir žaliuojančiomis pievomis, dabartiniame smėliu užpustytame Karvaičių kaime stovėjo stipri pilis, pastatyta iš tamsių pajūrio pušų. Pilis buvo nepaprastai puikiai išpuošta gintarais ir jūrų geldelių kiautais, o aplink ją stovėjo didžiulės klėtys su ištaigingomis menėmis ir žaliavo gražūs sodai, netoli pilies ant iškilos kalvos stūksojo deivės Laimos šventykla.

Deivė išklausė Karvaičio maldų

Gražiausios pilies ir žavingojo pusiasalio valdovu tada buvo Didysis Karvaitis, kuris buvo žinomas stipruolis, labai aukšto ūgio, garsus karo vadas ir narsus jūrininkas. Jis turėjo drąsią, energingą ir gražią žmoną, tačiau nebuvo laimingi: jiedu neturėjo vaikų, kuriems galėtų palikti savo garbę, valdžią ir turtus. Vieną kartą Didysis Karvaitis nukovė milžinišką briedį ir jį paaukojo deivei Laimai, prašydamas duoti jam vaikų. Deivė išklausė jo maldos ir, priėmusi aukas, po metų valdovą apdovanojo puikia dukrele. Džiaugėsi Didysis Karvaitis ir jo žmona, linksmai skambėjo valdovo pilis. Atsidėkodami deivei, valdovai suruošė didžiulę puotą ir po plačiašake liepa pastatė jai puošnų aukurą. Karvaičių dukrelė buvo tikrai nepaprasta: ji kasdien regimai augo ir gražėjo. Nė metų nesulaukusi, ji jau bėginėjo, kaip suaugusi ir turėjo ilgas, nuostabias kasas.

Ją matydami, pusiasalio gyventojai kalbėjo:

— Tai piktos laumės padaras. Ji gimusią valdovo dukrelę pavogė, o jos vietoje šitą didžiąją ir nuostabią paliko.

Valdovų ir Karvaičio rūpesčiai

Šias kalbas išgirdę, valdovai labai nusiminė. Baimės pagauti, jie pasikvietė krives ir žynius, kurių paklausė, kodėl taip greit auga jų venturtė duktė. Krivės ir žyniai ilgai galvojo, savo žilas galvas kreipė ir pagaliau pasakė:

— Valdove. tavo duktė yra gerosios deivės Laimos vertinga dovana. Ji augs dar didesnė. Todėl statyk, valdove, jai didžius ir puošnius rūmus, nes užaugusi, ji tau duos garbės, o tavo valdininkams atneš laimės ir gerovės.

Išgirdę šiuos žodžius, valdovai nurimo ir pradžiugo. Didysis Karvaitis įsakė pastatydinti naujus, erdvius ir puošnius rūmus, kuriuose galėtų užaugusi gyventi jų duktė — milžinas. Suruošę naują, didelę puotą, jai davė Neringos vardą.

Praslinko 18 metų. Neringa užaugo tikrai nuostabiu žmogumi.

Neringos darbai garsėjo

Neringai užaugus, kartu įvyko ir visa tai, ką anksčiau pranašavo krivės ir žyniai: ji pusiasalio gyventojams atnešė laimę ir gerovę. Ir būdavo nemaža atsitikimų, kad jeigu Baltijos jūroje pradėdavo skęsti kuris nors pusalio gyventojų laivas, ji brisdavo per ošiančias bangas, paimdavo laivo inkarą ir jį ištraukdavo į krantą. Laivams sudužus, ji vėl eidavo į jūrą, surasdavo skęstančius jūrininkus ir juos paėmusi į glėbį namo parnešdavo. Jeigu kurio nors pausiausalio gyventojo vežimas įklimpdavo į smėlį, ar purvą, ji lengvai jį ištraukdavo ir pastatydavo į sausą kelią.

Netrukus po visas šalis pasklido garsas apie Neringą — Baltijo pajūrio milžiną. Dešimtys valdovų sūnų jai piršosi ir prašė jos rankos. Tačiau ji jieškojo sau lygaus vyro. Ji pasakė, kad tekėsianti tik už tokio vyro, kuris per Kuršių marias ligi Ventės rago permes akmenį. Ir vėl jojo kunigaikščių sūnūs, kurie bandė mesti akmenį. Niekam nepavyko. Pagaliau akmenį permetė tik jaunas drąsus ir narsus Ventės valdovo sūnus, kuris ir tapo Neringos sužadėtiniu.

Baisioji audra ir Neringos ryžtingi darbai

Netrukus iš vakarų pakilo didžiulė vėtra, kuri be pertraukos siautė 13 metų. Jūra, nepaprastai šėldama, išplovė į krantą ir vertė didžiulius smėlio kalnus. Vėjas, jūros smiltis pagavęs, išnešiojo po visą pusiasalį ir supustė kopas. Nemuno ir Kuršių marių vanduo užliejo krantus, paskandino laukus ir lankas, miškus ir gražiausius kaimus. Didelis potvynis grėsė ir pačiai Ventei.

Pamačiusi pavojų Ventės valdovo žmonėms, Neringa prisipylė žiurstą smėlio ir per marias perbridusi apipylė aplink savo sužadėtinio pilį. Neringai buvo nemalonu nuolat braidyti po dumbliną Kuršmarių dugną, kai ji eidavo lankyti Ventės valdovo sūnaus. Todėl ji per Kuršių marias supylė pylimą į Ventę. Pasitaikiusias gilias vietas ji užversdavo akmenimis, kuriuos imdavo iš krūvos, įvairių šalių valdovų sūnų sukrautos tuo metu, kai jie prašė Neringos rankos Sėklesnes vietas Neringa užpildavo smėliu arba tiesiog nukeldavo kelias kopas. Vieną kartą trūko jos žiurstas ir didžiulis smėlio kalnas įsivertė į marias. Bet Neringa spėjo dalį smėlio sulaikyti ir jo užteko pylimui baigti.

Neringa buvo patenkinta savo darbu. Jos supiltu pylimu važinėjo valdovai, vaikščiojo ir kiti pusiasalio gyventojai. Netrukus įvyko jos ir Ventės kunigaikščio sūnaus vestuvės. Svečiai kelias savaites linksminosi gėrė midų ir alų. Neringa laimingai leido savo dienas ir susilaukė vaikų — stiprių milžinų, drąsių ir karingų vyrų.

Keisti ir karingi laikai

Iš vakarų ir pietų kilo nauja vėtra. Prūsų žemes iš vakarų ėmė plūsti minių minios šarvuotų vyrų, piktų kryžiuočių. Jie ėjo neva krikščionybės vedami, bet iš tiesų su savimi nešė mirtį ir ugnį. Kryžiuočiai žudė prūsus ir lietuvius, liejo nekaltą kraują ir naikino puošnias sodybas. Prūsų ir lietuvių vyrai, ant žirgų, kaip žaibai, lakstė iš fronto į frontą, gindami savo žmones ir sodybas. Bet kryžiuočių buvo tiek daug, kad juos sunaikinti jau buvo nebegalima. Kryžiuočiai griežė dantimis ir baisia neapykanta alsavo.

Griuvo prūsų ir lietuvių pilys, išnyko ir žavingosios pusiasalio gyventojų sodybos, visur liejosi nekaltas kraujas ir dangų nušviesdavo ugnis. Prieš kryžiuočius neatsilaikė ir Ventė, galinga lietuvių pilis. Krito vienas po kito jos narsūs, siaubingi kaip audra gynėjai-milžinai. Pačią pilį kryžiuočiai išgriovė, o jos likučius laikui bėgant paskandino Kuršių marių vanduo. Ir taip pusiasalis, kuris buvo prisiėmęs savo globėjos ir geradarės Neringos vardą, atiteko ilgiems amžiams nuožmių kryžiuočių valdžion.

Todėl visą laiką žmonių lūpose skamba anų laikų įvykiai ir pajūrio žvejai, marių vilnims nurimus, dažnai ateina prie marių kranto pamatyti nuskendusių Ventės pilies griuvėsių. Marių dugne, sakoma, kartais matyti Neringos supilto pylimo likučiai.

LITUANISTŲ ŽINIAI

Leidžiamas Fraenkelio Lietuvių Kalbos Etimologinis Žodynas. Jo bus šeši sąsiuviniai, kurių kiekvienas kainuos po D. M. 14,50. Žodyną leidžia Carl Winter Universitatserlag, Heidelberg, Lutherstrasse 59. Germany.

Ten pat dar galima gauti ir lietuvių rašomosios kalbos žodynas (Niedermanno, Senno ir Salio). Pirmo tomo (1-9 sąs.) kaina D. M. 52.00 antro tomo (10-19 sąs). — D. M. 72,50, vėlesni sąsiuviniai (20-24) po D. M. 6,30.

Be to, toje pat leidykloje dar galima gauti senų lituanistikos veikalų: Bartsch. Christian — Dainų Balsai (1887), Cappeller. Kaip senieji lietuvininkai gyveno (1904), Mosvid —Die altesten litauischen Sprachdenkmaler bis zum Jahre (1923), Mitteilungen der litauischen literarischen Gesellschaft (1-31 sąs.) ir visa eilė kitų.

Lady Marcella Ibrahim Al-Marhu Abu Bakar Johore sultonė, pareiškė: "Jei britai apleis Malajus, jie teks komunistams."

MIRĖ M. REIŠYS

Rugsėjo 13 d. Vakarų Vokietijoje mirė Martynas Reišys, žymus Mažosios Lietuvos veikėjas, buvęs Čekoslovakijos garbės konsulas Klaipėdoje. Velionis buvo 64 metų amžiaus. Mirė širdies liga. Liko, dvi dukterys, sūnus Gintaras ir sesuo Gertruda Reišytė, gyvenanti New Yorke.

GERIAUSIAS
INSURANCE ir REAL ESTATE
PATARNAVIMAS PAS
ORMAN & MICHELSON
111-15 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y.
VIrginia 6-1800

LIETUVIAI ADVOKATAI

ALFRED J. WENTZ
225 S. 4th Street,
BROOKLYN, N. Y.
EVergreen 7-8067

CLEMENT A. VOKET
(Vokietaitis)
41-40 74th Street,
JACKSON HEIGHTS 73, N
NEwton 9-6620

KĘSTUTIS W. MICHELSON
87-14 111th ST.,
RICHMOND HILL 18. N. Y.
VIrginia 6-6060

ST. BREDIS, JR.
37 Sheridan Avenue,
Brooklyn 8, N. Y.
AP 7-7083

John Baltaduonis
FRANKFORD AVENUE
CAFE
1700 Frankford Ave.,
PHILADELPHIA, PA.

RUBBER STAMP
CONCORD STAMP
79 Warren St. New York.
Tel. BEelman 3-68

Šiomis dienomis iš kalėjimo paleisti trys žymiausi japonų karo kriminalistai: Okinoro Kaya, Teiichi Suzuki ir Kingoro Hashimoto.

NORITE GEROS — MENIŠKOS
FOTOGRAFIJOS:
PORTRETO,
ŠEIMOS,
VAIKŲ,
įvairių progų nuotraukų?
Jums geromis sąlygomis padarys
VYT. MAŽELIS,
baigęs New York Institute of Photography,
422 MENAHAN STREET, BROOKLYN, N. Y.
skambinti tel. HY 7-4677

VASAROTOJŲ DĖMESIUI!

Žemės ūkio sodyboje prie Quaddic ežero, moderniškame name (motel) priimami vasarotojai atostogoms, savaitgaliams, iškyloms.

Erdvūs miegamieji, dideli laisvalaikiams praleisti kambariai. Visi patogumai.

Žuvingas ežeras, geros žvejojimo sąlygos apylinkėse. Laiveliai. Arkliai pasijodinėjimams.

Gražios apylinkės su įvairiais pasilinksminimais ir teatrais. Valstybės tvarkomi ir prižiūrimi Quaddic ir Memorial Park paplūdiniai.

Lietuviški valgiai, užkandžiai ir gėrimai.

Kaina 28 dol. savaitei.

Vietos užsakomos iš anksto:

J. Paknys,
Box 126, Thompson, Conn., Tel. Putnam-Walnut 8-7736

ŠIS TAS IŠ GYVENIMO KLAIPĖDOJE

"Prezidentas" Paleckis "ryšium su Klaipėdos miesto išvadavimo nuo hitlerinių okupantų dešimtosioms metinėms" apie 200 klaipėdiečių atžymėjo "garbės raštais". Apdovanotojų sąraše (rusų pavardės praleidžiamos) šie:

Klaipėdos popieriaus — celiuliozės fabriko darbuotojai: J. Klimavičius, G. Misevičiūtė,

"Trinyčių" medvilnės verpimo fabr.— S. Bočkus, D. Budrys, J. Mikalauskas, E. Simanaitienė, M. Stasevičienė,

"Gulbės" audimo fabr.— V. Antanavičius.

Faneros ir baldų fabr.— P. Rimkevičius,

"Aušros" trikotažo ir kojinių fabr. — A. Benešiūnienė, J. Miliauškas,

Žuvies konservų įmonės darbuotojai — V. Novickis, J. Pakalniškytė,

Jūrų prekybos uosto darbuotojai — J. Gulbinas, I. Ridikas,

Tralerių darbuotojai — V. Mačikūnas, H. Plekus, V. Saliamonis,

Muzikos ir pedagoginių mokyklų dėstytojai — B. Balčytė, A. Daunorienė, J. Karosas,

Iš mokytojų instituto — J. Barbuška, A. Šerelytė,

Klaipėdos vidurinių ir septymečių mokyklų mokytojai— B. Budreckaitė, A. Bungardienė, A. Kučinskaitė, A. Plačenienė, B. Švegždienė, T. Vilkienė.

Klaipėdos dramos teatro direktorius — B. Juškauskas ir artistai: I. Kanclerienė, E. Platušaitė, J. Paplauskas, S. Ratkevičius.

Klaipėdoje nuo 1946 m. pradžios veikia lietuviškas teatras. Teatro repertuare beveik vien verstiniai rusų veikalai, be abejo propagandinio turinio. Rusiško raugo buvo vaidinti tokie veikalai: "Už antrojo fronto", "Nerami senatvė", "Nebaigta daina", "Tania". Kai kurių autorių veikalai tuo pačiu kvepia. Pav., Klaipėdos teatre vaidinama "tarybinė" J. Marcinkevičiaus pjesė "Didžiuoju keliu". Esą klaipėdiečiai J. Chlivickas ir J. Gustaitis parašė ir teatre buvo pastatyta pjesė "Obelys žydi". Čia vaizduojamas "socialistinis pertvarkymas Lietuvos kaime". Komedija iš kolūkinio kaimo gyvenimo parašęs klaipėdietis K. Saja. Girdi, ją kolūkiečiai pamėgę.

Kaip kitur, taip ir Klaipėdos mieste vadinamųjų "meninės saviveiklos kolektyvų", kurie paprastai esti prie mokyklų bei įmonių, veikla šlubuoja. Tai sudaro chorai, skudučių bei kitoki orkestrėliai bei šokių rateliai. S. Surkevičienė, Z. Lapytė ir V. Raupėnas Tiesoje kritikuoja jų veiklą. Net komjaunuoliai esą "nusišalino nuo kultūrinio darbo". Klaipėdos miesto dramos aktoriai vadovauja įmonių scenos mėgėjams, "tačiau kai kurie aktoriai neatsakingai žiūri į savo pareigą "ir todėl mėgėjai dažnai vaidina menkaverčius dalykus.

O tokioje "Gegužės 1-osios saldainių įmonėje "neveikia jokia meninė saviveikla, nes miesto vadovybės nutarimu į fabriko raudonąjį kampelį buvo įkraustyta žuvies realizavimo bazė". Tai įdomus faktas, gal kartais rodąs "raudonųjų kampelių", tų Stalino "altorių", išnykimo tendencijas.

Palestinos arabų barakai Gaza srityje, kuriuos Izraelio kareiviai šiomis dienomis sugriovė. Tarp Izraelio ir Egipto pagaliau padarytos paliaubos.

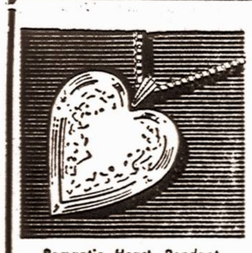

Romantic Heart Pendant in Precious Amber with golden rope chain. $7.50 No. 2722

GINTARAS GRAŽIAUSIA DOVANA

Brangi atmintis kiekvienam lietuviui. Tradicinis papuošalas visą metą.

Vieta kuri saugo mūsų brangaus krašto auksą — gintarą. Didžiausias pasirinkimas gintaro dribinių. Kviečiame ateiti pasižiūrėti.

AMBER GUILD, Ltd.
Virš 50 metų gintaro verslė.
80-19 31th Ave., Jackson Heights, L. I., N. Y.
Tel. HA 9-5855
Lengva pasiekti auto—Northern Blvd. (25a) iki 31st Ave
IND sub. iki Roosevelt—Jackson Heiths Stores
IRT sub. iki 74th St. Stoties Iš čia LaGuardia Aero Port Bus iki 31st Ave

M. and Z AUTO COLLISSION WORKS
JULIUS MALDUTIS
BENDRI AUTO TAISYMO DARBAI
937 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.
(Tarp Morgan ir Busnwick Ave.)
Tel. EV 8 9794
Namų telefonas: HY 7-3247

NEW YORKO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. F. M. BINTAKIS
16 Linden Street
Vykstant Jamaica linija išlipti Gates Avenue
Brooklyn, N. Y.
GLenmore 5-3012
VALANDOS:
Kasdien nuo 11 iki 1 ir nuo 6 iki 8
Šeštadieniais nuo 11 iki 2.
Sekmadien. pagal susitarimą

VINCAS KANAUKA, M. D.
284 Eastern Parkway
(Blokas nuo Brooklyno Muziejaus)
Brooklyn, N. Y.
Tel. ULster 7-8652
(Vykstant BMT Franklin Ave linija, išlipti Estern Parkway, o IRT—Franklin Ave stotye.)
VALANDOS:
PAGAL SUSITARIMĄ
Skambinti nuo 6 iki 8 v.v.
Šeštadieniais nuo 9 iki 11 val. ryto.

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY
Established 1886

JUOZAS TYSLIAVA
Editor and Publisher

Editorial and Business Office:
412 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-0862

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office of Brooklyn, N. Y.

Subscription Rates:
USA per year $5.00
CANADA and other countries $6.00
Advertising Rates on Applicaction

Toks švilpimas

"Toks švilpimas pranašauja žmogaus amžiaus galą, kadaise, būdamas jaunas dainavo Adomas Lastas.

Bet štai jaunas, vos 14 metų amžiaus, Chicagos negriukas nuvyksta į Missouri valstybę aplankyti savo dėdės ir, pamatęs gatve einant gražią moterį, jai švilpteria...

To užteko, kad berniukas būtų pagrobtas, išvežtas ir nulinčiuotas. Dabar viename Missouri teisme svarstoma dviejų to berniuko žudikų byla,— byla, apie kurią rašo visa Amerikos spauda.

Dar per anksti spręsti, ar baltasis Missouri pilietis, kuris taip zoologiškai neapkenčia juodųjų, šoks į akį kitam tokiam pat baltajam. Bet jeigu žudikai bus nubausti, jiems teks keletą metų pašvilpauti kalėjime. Valstybės gynėjas iš anksto atsisakė reikalauti mirties bausmės.

Kaip ten bebūtų, švilpterėti gražiai moteriai Missouri valstybėje, atrodo, yra išimtinai baltųjų žmonių privilegija.

LITERATŪRA IR GYVENIMAS

Tiesa Sovietų scenoje

Anglijos Oxfordo universiteto leidžiamas žurnalas Soviet Studies deda ištraukų iš žymaus ukrainiečio Korneičiuko parašytos dramos "Sparnai", kur vaizduojama kova "modernistiškesnio" komunisto, norinčio žmones prikalbinti partijos nurodymus sekti bei vykdyti ir "senos mados" komisaro, kuris tiki tik į prievartą. Veikalas buvo rodomas Kijeve pirma negu leista jį vaidinti Maskvoje ir komentuoti Sovietų teatro bei literatūros žurnaluose. Romodan yra veikalo centras — modernus komunistas. Jis kalbasi su kitu komunistu, Vernigora, apie įvykusį kolchozininkų suvažiavimą viešiniame rajone.

Romodan: — Prašau, paduoti man nuorašą draugo Dudariko suvažiavimui norėtos pasakyti kalbos.

Veringora: — Tuojau. (Ieško bylų tarpe ir paduoda).

Romodan:— Žinai ką, drauge Vernigora, padarykim šitaip: Posmas po posmo skaityk tavo ištaisytą ir suvažiavimui skaitytą Dudariko kalbą, o aš, pavymui, tau perskaitysiu, ką ištikrųjų šis draugas suvažiavimui norėjo pasakyti. Gerai? Na, pradėk!

Vernigora: (Skaito)— 'Draugai! Man džiugu dėl progos išklausyti išsamų ir puikų partijos rajoninio ispolkomo pirmininko, draugo Dremliugos, raportą, patiektą šitai mūsų kolchozninkų konferencijai.'

Romodan: Na, dabar paklausyk, ką Dudarikas ištikrųjų norėjo pasakyti: 'Draugai! Šiam suvažiavimui noriu pasipasakoti savo bėdas. Jau du metu rajono galvas maldauju ir dešimtis laiškų parašiau draugui Dremliugai, prašydamas parūpinti mums specialistą-agronomą. Mūsų kolchoze, po visų apjungimų, juk dabar 11 tūkstančių hektarų žemės. Tai didelis ūkis. Bet rajono galvos atsisakė mūsų prašymą patenkinti. Draugas Dremliuga net į laiškus neatsakė-' — Na, skaityk toliau!

Vernigora: — (Skaito): 'Prisipažįstame, buvome teisėtai kritikuojami. Mūsų kiaulių ūkis būdavo geriausias visame rajone. Tačiau, pereitais metais žymiai apsmuko. Aš prižadu —

Romodan: — Dabar tu paklausyk: 'Kodėl nusmuko? Mūsų kolchozo pirmininkas mirė ir norėjo paskirti jo brolį, tokį pat teisingą ir dorą vyrą, o, be to, gerą ūkvedį. Bet nepavyko. Rajono centras mums prisiuntė girtuoklį Garbuzą, kuris jau tris kolchozus nuo kojų nuvarė. Mes atsisakėme jį rinkti. Tada atvyko rajono partijos sekretorius ir sušaukė susirinkimą, kuriam padarė septynis pranešimus. Galiausiai pastatė ant savo. Taigi, Garbuza ir atsisėdo mums ant sprando ir viską augštyn kojomis apvertė. Jis nieko nedirba, tik laiką leidžia, vaišindamas rajono viršininkus. Skundėmės srities valdybai, tačiau tas gyvatė ir ten, rodos, visus sviestu patepė, nes atsakymo nesulaukėme. Todėl prašome atsiimti Garbuzą nuo mūsų pečių ir duoti naują pirmininką. Kitaip, visi iš kolchozo pasitrauksime.'

Žmonija

Kas žmonija? Tai toli ir plačiai pasklidę žmonės, skirti prakaituoti, kovoti, kraują lieti ir sapnuoti. Čia meilužiai, dideli valgytojai ir gėrikai, darbininkai, kareiviai, tinginiai ir kortų megėjai. Vieni tiesia tiltus, kiti muzikantai. Yra kalnakasių, dangoraižių statytojų, didelių medžiotojų ir žuvininkų. Vieni turi namus, kiti ne. Vieni mylimi, kiti nekiančiami. Vieni išsilgę, kiti apleisti. Vieni žvėrys, kiti geraširdžiai. Tai viena didelė, milžiniška šeima, sukrėsta žemės pluton gyventi ir mirti. — (Iš amerikiečio rašytojo Carl Sandburg įvado knygai "The Family of Man.").

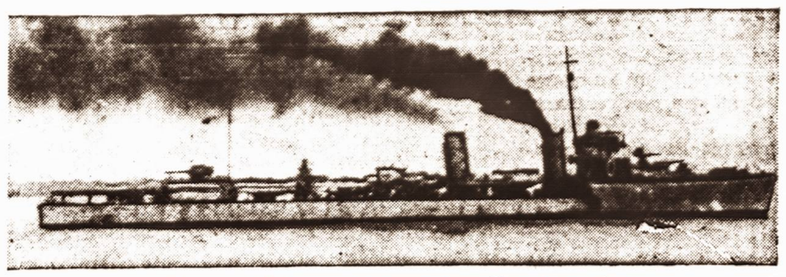

Vienas sukilusių prieš Peroną Argentinos karo laivų.

KO DR. JONAS SALK NEPASTEBĖJO

Prisimename, kaip džiugiai buvo sutikta žinia, kad dr. Jonas Salk išrado skiepus nuo vaikų paralyžiaus — polio. Tačiau vėliau tas entuziazmas dingo, kai viltys nepasitvirtino. Šia tema patiekiamas med. dr. Friedrich Deich straipsnis.

Kada balandžio mėn. dr. Francis jr. paskelbė pereitų metų skiepijimo prieš vaikų paralyžių davinius, visas pasaulis tikėjo, kad "polio galutinai įveiktas". Tik kai kurie specialistai, kaip Ciuricho vaikų dyd. prof. Fanconi, nebuvo optimistiškai nusiteikę: perdaug klausimų dar liko neišpręstų. Pats dr. Francis, jr. nekalbėjo apie "galutinę ligos pergalę", o patiekė tik faktus: pranešime minėtu laiku neskiepyti vaikai penkiais kartais dažniau susirgdavo šia liga, kaip neskiepyti vaikai. Taigi didelis pasisekimas, bet ne šimtaprocentinis. Nežiūrint to, šis pasisekimas buvo to priežastimi, kad buvo nutarta skiepyti dr. Salko skiepais visus JAV vaikus nuo vaikų paralyžiaus.

Norint atlikti tokį masinį skiepijimą, skiepai turi būti pagaminti fabrikuose. Iki šiol jie buvo gaminami palyginti mažais kiekiais labaratorijose. Toks skiepų gamybos pakeitimas "iš butelio" (labatorijose) į "tanką" (fabrikiniai) visada reikalauja ypatingų atsargumo priemonių.

Ar tam tikrų firmų, masiniai gaminusių Salko skiepus, biznio interesai pagreitino per ankstyvą šių skiepų išleidimą, nežinoma, tačiau dr. Salko paruošti skiepų tikrinimo nuostatai buvo nepakankamai griežti apsaugoti nuo rimtos nesėkmės. Tuo tarpu tikrinimo nuostatai buvo tiek pagriežtinti, kad firmoms nebeapsimokėjo masiniai, atseit "tanke" gaminti šiuos skiepus.

Dr. Salk garbei reikia paminėti, kad masiniai gaminant skiepus, jis jokios ūkinės naudos neturėjo, nes piniginiai nedalyvavo nei vienoje firmoje, gaminusioje šiuos skiepus. Taip pat, jis grąžino visas jam kaip "polio nugalėtojui" siųstas dovanas, nes tuo metu jis turėjo suprasti, kad jis nepastebėjo vieno dalyko, dėl kurio ištiko katostrofa 113 amerikiečių vaikų. Apie tai kalbėjo įžymiausias amerikiečių virusų tyrinėtojas, prof. Wendell M. Stanley, lankydamasis Vokietijoje.

Prof. Stanley, gavęs Nobelio premiją už darbą tiriant tabako virusus ir kuris šiuo metu dėsto Berkeley universitete, štai ką pareiškė Lindau mieste: "Kad imunitetas (atsparumas ligoms) būtų aktyvus, sukėlėjas, šiuo atveju polio virusas, turi būti tiek susilpnintas, kad jis negalėtų žmogaus susirgdyti, bet jis turi būti tiek pajėgus, kad galėtų žmogaus kūne pagaminti apsigynimo medžiagas prieš šią ligą".

Šis vyksmas vadinasi sukėlėjo "inaktyvumas". Jei sukėlėjas nebus pakankamai susilpnintas, skiepijamas vaikas susirgs. Jei sukėlėjas bus perdaug susilpnintas, skiepai neveiks. Taigi, privalo būti pasiekta tiksli riba, kada skiepai yra dar veiklūs, bet nepavojingi. Tai atsiekė dr. Salk, būtent paruošdamas titerį (standartinių tam tikro stiprumo tirpalų tūris) šešerių metų vaikams. Jis galvojo šiuo titeriu suradęs standartinę dozę. Šiais metais masiniai skiepijant, buvo skiepijami ir vienerių metų kūdikiai. Ir dabar paaiškėjo, kad skiepai, kurie šešerių metų vaikui yra neaktyvūs (neveiklūs), vienerių metų kūdikiui yra labai virulingi (susirgdina). Atseit inaktyvumo riba kiekvienam amžiaus metui yra skirtinga, apie ką dr. Salk nepagalvojo.

Prof. Stanley sakė, kad kiekviena pažanga reikalauja aukų. Dabar jau žinoma padaryta klaida, kurios bus išvengta. Jis tiki, kad dviejų — trijų metų laikotarpyje visi vaikai saugiai gali būti skiepijami šiais skiepais. Nebuvo suteikta pakankamai laiko skiepų raidai pažinti, o svarbiausia, skiepų moksliniai pagrindai nebuvo pakankamai išnagrinėti specialistų tarpe. Viena privatinė bendrovė (Franklin D. Roosevelt įsteigta bendrovė kovai su vaikų paralyžium) vykdė visą šią skiepijimo akciją.

J. Str.

LAISVOS NUOMONĖS

SAULĖ DIDESNĖ UŽ MĖNULĮ

Devyniasdešimtą nuošimtį mūsų tautos trečdalio Amerikoje būtų tiksliau (pagal gyvenimo faktus) dalinti, ne iš mados išėjusiais "vatikaniškai katalikiškų, marksistiniai socialistiniu ir grynai tautiniu" padaliniais, kaip tai daro A. Giedraitis Vienybėje (rugpj. 8 d.), bet: 1) nekomunistai ir komunistai, 2) senieji lietuviai ir "dypukai", ir 3) lietuviai suamerikonėję ar amerikonėją lietuviai. Šitaip, realiau, į mūsų visuomenę žiūrint, gal paste bėtume, kad "lietuviška geneologija bazuojasi", ir daug tūkstančių lietuviškai knygai davęs "vatikaniškas katalikas" pralotas P. M. Juras, ir šitiek brangių istorinių veikalų parašę "marksistai - socialistai", broliai profesoriai Biržiškos. Tikiu, pats A. G. sutiks, kad Lietuvoje gyvenę kun. Tumas-Vaižgantas ir M. Sleževičius daug geriau tinka į jo "grynai tautinį padalinį", negu tie "pirmieji reiškiniai", kuriuos jis pastebi — būtent:

Vyt. Alanto apysaka "Pragaro Prošvaistės", kun. Valadkos "tautai akis atvėręs" veikalas "Popiežiai ir Lietuva", ir Meldučio Laupinaičio "Aš kaltinu" (kuriam autorius nerado originalesnio pavadinimo, tik gremėzdiškai pamegdžioti prancūzų rašytojo Emil Zola 1898 metų laišką Dreyfuso byloje — J'accuse).

Visi šitie vaikai yra kreivi. Alanto apysaka, neįkąsdama, kodėl katalikų tikėjimas per tūkstantį metų iš Jurgių nenulipdė šventųjų, kalbina pasukti evoliucijos ratus atgal ir grįžti garbinti Perkūną dievaitį. Kun. Valadka plaka nuplaktą arklį, tikslu mums įkalbėti pasukti į jo tautinę bažnyčią, apie kurią Lietuvos redaktorius B. K. Balutis jau 1914 metais pasakė nenuginčytus žodžius: "ji nei tautinė, nei bažnyčia". Na, o Laupinaitis? Kas Laupinaitis? Kur jis buvo, kada tie, kuriems garbę plėšia, tariamus nusikaltamus darbus dirbo? (latvių kalboje "laupyt" reiškia "plėšti"). Kodėl —šaukštai po pietų?

Norint mušti, aišku, lazda visados atsiras. Todėl niekam nėra sunku, per miesčioniškumus į kultūrinį miestelėniškumą save bekeliančius kaimo brolius bei seseris pakaltinti kreivoms asmenybėmis. Bet P. Rusecko veikale "Knygnešiai" tai atsveriama šviesenėm spalvom šimtericpai. Kam akis užmerkti?

Kada A. G. teigia, būk šv. Petro uolos tikėjimas "lietuvių tautoje negalėjęs stiprint ar bent palaikyti didvyriškumo dvasios", Kražių skerdynių prisiminimas verčia tokį teigimą pavadinti amerikonišku žodžiu "silly". Nudėvėtos pasakos apie milijonus, kuriuos Amerikos lietuviai, esą krauna Vatikanui išgaruoja kaip rūkas, pasiskaičius bet kurios lietuvių parapijos metines apyskaitas. O tei gimas, esą "tautinių bažnyčių tinklas, Anglijos pavyzdžiu", mums piltų kapitalus kultūros ir valstybės reikalams, rodo neturėjimą supratimo apie Anglijos bažnyčios finansus. Gyvenimo faktai gi nesykį įrodė, kad Amerikos lietuvis su vizitine kortele "Joe Jakubs" tūkstantį kartų mažiau tautai žalos padaro, negu lietuvis su puikia lietuviška "Antanas Sniečkus" pavarde. Kodėl lietuvio tautinė savygarba būtinai turi nusiminti, jei 500 jo brolių — seserų užlaiko Kalifornijos Los Angeles kolonijoje lietuvišką parapiją, kur prieš 76 metų drąsaus senuko praloto Maciejausko atvykimą tebuvo raudonuojąs raistas? Net apie seneliams prieglaudas kalbant, Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, su dviems milijonais dolerių kapitalo ir per 10,000 narių, jos neturi, nors siekė turėti keliskart, o "vatikaniški katalikai" lietuviai Chicagoje, po 20 metų pastangų, turi.

Tautinio didvyriškumo turi kiekvienas lietuvis, kuris ryžtą duoti auką bet kuriam doram lietuviškui darbui. Giedraičio gremėzdiškai vadinama "lietuviška geneologija bazuojasi" kiekvienas Amerikos lietuvis, kuris kasmet ištikimai prenumeruoja lietuvišką laikraštį ir priklauso nekomunistinei lietuvių draugijai. Visų silpnybių nežiūrint, Alantas, Valadka ir gal būt patš Laupinaitis yra geri lietuviai, nes turbūt gero nori, tik jų akys dar nevisai atsimerkusios. Jie dar neturi atsakymo į rašytojo Herbačiausko nepriklausomo je Lietuvoje rašytojams statytą klausimą: "Turime įsisąmoninti, kodėl Lietuva piliakalniais nusagstyta ir kodėl esame kataljkai?" Jis turbūt norėjo pasakyti, kad norime kultūrinės laisvės ir priklausomybės Vakarams. Šią priklausomybę nepuoselėją garbinimas mūsų protėvių pagonybės, ar niekinime krikščionybės įstaigų bei idealų. Maža naudos ir iš laupinaitiško nuodemių blusinėjimo.

Aišku, Amerika laisvas kraštas ir lietuvių spauda jame — laisva. Bet nereikia kaišioti nudilusių dvylekių ir iškultų šiaudų.

Vyt. Širvydas

BRONISLAVA BIRŽIŠKIENĖ ŽUVO PACIFIKO VANDENYNE

(Atkelta iš 1 psl.)

Visa tai čia rado, gal tik išskyrus ramybę. Trūkstant lėšų, nebuvo įmanoma įsikurti taip, kaip priderėtų. Apie pen kerius metus gausi šeima gyveno kukliausiai ir ankštai su sispaudę, triukmingame ir beveik vargingame miesto distrikte. Nežiūrint to, B. Biržiškienė visada buvo viena iš judriausių šeimos narių, padėjo profesooriui, talkininkavo ruošoje, daugiau ir dažniau, negu už ją jaunesni amžiumi, dalyvavo Los Angeles lietuvių visuomeninėje veikloje, draugijų gyvenime, viešuose ar šeimyniuose pobūviuose.

Priklausė Balfo, Tėvynės Mylėtojų Draugijos skyriams, o užvis uoliausiai ir su didžiausiu interesu dalyvavo Amerikos Lietuvių Rezistencinės Santarvės Los Angeles skyriaus veikloje. Įstojusi į ją nuo pat pirmos įsisteigimo dienos ji neapleido nei vieno susirinkimo, visada rėmė darbą, domėjosi, skatino, drąsino. Pagerbdamas vyriausią amžiumi savo narę, skyrius pernai ją buvo išrinkęs savo Garbės Narė. Senutė tuo buvo nustebinta ir kartu džiaugėsi. Po susirinkimo savo kambarėlyje mus vaišindama, ji tada man sakė: "Kiek pradedu atsiminti nuo savo vaikystės, aš visada buvau rezistentė. Rezistencija prieš rusus, prieš lenkus, prieš vokiečius, prieš komunistus. Taip per visą gyvenimą... Tad ir pas jus man geriausia vieta. Turbūt mano būdui labiausiai tinka rezistencija!"...

***

Amerikos lietuviai, įvertindami Mykolo ir Bronislavos Biržiškų nuopelnus, buvo jautrūs ir atėjo su parama. Perbai jiems padėti buvo surinkta arti 5000 dolerių aukų iš geraširdžių tautiečių. Su ta suma Biržiškai neseniai užpirko geresnį ir patogesnį gyvenamą namą ir prieš keletą savaičių persikėlė. Šių eilučių autoriui su malonumu teko tada patalkininkauti persikėlimo darbams. Ir su įdomumu stebėti, kaip senutė' jau baigianti 76 amžiaus metus tada plušo, pakavo, padavinėjo mums rišuliukus, nurodinėjo, kaip ką vežti, kur padėti... Ji taip pat džiaugėsi naujaisiais namais. "Tai tikras stebuklas, kad gavom tuos namus", kalbėjo ji savo artimiesiems.

Kitą dieną po tragedijos aplankiau vėl B. Biržiškienės butą... Sau miegamuoju ji buvo išsirinkusi mažytį, bet labai jaukų kambarėlį, iš kurio veda takas į balkoną. Nuo balkono, ypač vakarais, atsiveria nuostabus pietų Kalifornijos reginys — gražus miesto distriktas, su dangum kylančiomis palmėmis, mirguliuojančiomis šviesomis... Senutė mėgdavo tuo reginiu gėrėtis.

Kambarėlyje viskas palikta, kaip buvę vakar. Kukliai patiesta lova, tualeto reikmenys prie veidrodžio, tvarkingai sukabinti drabužiai spintoje. Prie lovos mažytis stalelis, ant jo anglų-lietuvių kalbos žodynas ir kelios knygos. Senutė daug skaitė pastaraisiais laikais. Paskutinė knyga, kurią buvo tik pradėjusi skaityti, tai buvo Mykolo dovana, jautriu įrašu jai dedikuota—Irving Stone žinomas naujasis romanas "Love is Eternal"...

Įdėtas knygon popierėlis žymėjo vietą, kur skaitymas nutrūko. Perskaičius paskutinį to skyriaus sakinį: "We will move to Washington and rent a fine house and entertain high society"...

Kažkas simboliška. Po didelių šios vasaros karščių mieste, persikėlusi į nuosavą namą, į tąjį "fine house", bet nuolat svajojusi grįžti į tėvynę ir "entertain high society", rugsėjo 15 d. ji pati viena išvyko į Santa Monica atsigaivinti Ramiojo Vandenyno vėjais ir — nebesugrįžo...

● **Kongresmanas Adam Clayton Powell, demokratas iš New Yorko, kuris dabar lankosi Europoje, sako, kad anglai susirūpinę spalvotų gyventojų skaičiaus didėjimu Britanijoje.**

Tik jūs žiūrėkite į mane: Aš esu Silvana Pampanini, italų kino artistė, tik ką atvykusi į Jungtines Valstybes.

● **Konfliktas tarp Egipto ir Izraelio vėl paaštrėjo. Mat, Izraelio kariuomenė užėmė demilitarizuotą El Auja zoną. Susišaudymo metu sužeisti du Egipto kariai. Izraelitai sako, kad jie nepasitrauks iš šios zonos, kol ten bus egiptiečiai. Pastarieji savo buvimą ten paneigia.**

● **Britanijos premjeras Edenas pareiškė, kad netrukus užsienio ofisas išleisiąs "baltąją knygą", liečiančią dviejų britų diplomatų, Burgess ir MacLean, pabėgimą į Sovietų Sąjungą.**

● **Vakarų Vokietijos kancleris Adenaueris įsitikinęs, kad jo pranešimas apie sutartį su Maskva Bundestage būsiąs priimtas visais balsais.**

P-nia Bryant su vaikais, kurios vyras, kartu su pusbroliu J. W. Milam, kaltinamas už 14 metų amžiaus Chicagos negriuko nužudymą Sumner, Miss. Mat, negriukas jai švilptelėjęs...

KSAVERĄ STRUMSKĮ PRISIMINUS

Netrukus sueis metai, kai negailestingoji mirtis išrovė iš gyvųjų tarpo plačiai žinomą žmogų. Ks. Strumskio asmenyje netekome senesnės kartos veikėjo, nuoširdaus ir sąmoningo lietuvio patrijoto.

Velionis atvyko apie 1906 metus į Chicagą. Lietuvoje išmokęs vargonininkystės, gavo tarnybą gudų mažame miestelyje, Gardino gub., kur klebonavo iš jo parapijos kilęs kunigas. Klebonas buvo lenkiškos kultūros žmogus. Nors lietuvių neneigdavo, bet ir didelių simpatijų jiems nerodė. Skaitydavo lenkiškus laikraščius, o spaudos laisvę atgavus, užsirašė ir Vilniaus žinias. Beveik visi apylinkės dvarininkai buvo lenkai, o parapiejiečiai sulenkinti gudai. Jiedu su klebonu kalbėdavosi lietuviškai, bet viešai lenkiškai. Nenorėdamas į kariuomenę eiti, K. St. susirado Chicagoje leidžiamo lenkiško laikraščio adresą ir išvyko, nes šiaip lietuvių pažįstamų ten neturėjo. Dabar reikėjo susirasti darbas. Vėl tuose pačiuose Chicagos lenkų laikraščiuose rado, kad Dakotos valstybėje, lenkų parapijoje, yra vargonininkui vieta. Parašė laišką ir tuojau gavo atsakymą, kad jau trys kandidatai esą tai vietai. Klebonas pranešė, kad kandidatai parašytų po laišką: Kas geriau rašys, tas gaus vietą. Velionis Strumskis laimėjo. Ten nuvykęs, velionis ėmėsi savo darbo. Apylinkė buvo lenkų ūkininkų apgyventa ir tiek lenkiška, kad dar antros kartos vaikai nemokėjo angliškai. Sako, žiemos būdavo labai šaltos, bet pavasaris ir vasara — pasakiški.

Ten būdamas, Ks. Strumskis, susirado Chicagoje išeinančius lietuviškus laikraščius ir per juos susipažino ir su lietuviais. Ilganiui, pasiilgo savo tautiečių, ir grįžo į Chicagą. Kurioje parapijoje Strumskis vargoninkavo, nežinau, bet laikraščio Lietuva leidėjas A. Olšauskas savo sūnų Antaną leido pas jį pijano mokytis.

Velionis su laikraščio Lietuva leidėju A. Olšausku, matyt, turėjo artimus santykius, nes Olšauskui prie laikraščio įsteigus kitokio biznio agentūrą, Strumskį, kaip mokantį lenkų ir rusų kalbas, priėmė agentu, sudarė sutartį ir paleido į Pennsylvaniją užrašinėti laikraštį, pardavinėti knygas, priiminėti užsakymus siuvavoms mašinoms, pardavinėti laikrodėlius, žiedus ir t. t. Keletą mėnesių pavažinėjus, jį ir pora kitų agentų Olšauskas atšaukė, nes pasirodė, kad tas biznis buvo nuostolingas.

Su velioniu susipažinau, kai jis atvyko į Brooklyną, į naujai įsisteigtą šv. Jurgio parapiją, kur klebonavo kun. Kuodis. Klebonas savo vargoninko nevaržė, leisdavo jam su choru dalyvauti ir šiaip parengimuose bei minėjimuose. Tas pat buvo ir vėliau, klebonaujant kun. N. Pakalniui. Todėl velionį Strumskį matome talkininkaujant komp. Mikui Petrauskui, rengiant operečių vaidinimus ir chorus lavinant.

Vėliau Ks. Strumskis gavo darbą miesto vedybų skyriuje. Čia jam buvo daugiau laisvo laiko. Komp. M. Petrauskui išvykus kitur, nei chorai nei vaidinimai nesustojo. Turėjom ir Harmonijos chorą ir Scenos Mylėtojų Draugiją ir galiau Operetės chorą, ir visur matom velionį Strumskį, kuriam daug padėdavo Pijus Bukšnaitis ir kt. Kas nežino Karnavilio Varpų, Sylvios, Šokoladinio kareivėlio ir kitų pastatymų? Jis mylėjo dainą. Yra išleidęs daugelį A. Vanagaičio komponuotų dainų. Ar jam grįždavo įdėti pinigai, abejotina, žinant kiek mes turime chorų ir muzikų.

Velionis Strumskis buvo lėto būdo žmogus. Pamenu, kaip jis chorus mokydavo. Palyginus jį su komp. Miku Petrausku, atrodė nepaslankus, bet jam choras mokyti sekdavosi geriau, negu komp. M. Petrauskui. Choristai laike pamokų kai kada mėgdavo pajuokauti. Velionis, nors ir drausdavo, bet ir pats kartu juokaudavo.

Jis yra įdėjęs kapitalo į laikraščio leidimą, būdavo bendrovės direktorius. Tokie indėliai niekuomet negrįždavo.

Velionis yra žymiai prisidėjęs aukomis nuo karo nukentėjusiems šelpiant. Kai pradėjo iš Europos važiuoti vadinami D. P., man keletą kartų teko prašyti jo pagalbos. Ir jis man padėdavo. Ypač rūpindavosi muzikais — kompozitoriais, padėdamas jiems įsikurti. Prisiminus velionį šių jo metinių proga, tenka pakartoti Vinco Kudirkos žodžius:

"Idėjos nemiršta taip greitai kaip žmonės".

Velionis Ks. Strumskis buvo idėjos žmogus. Jis rūpinosi lietuviškomis dainomis, jas leisdamas ir platindamas.

Visi atsimins jį ilgus, ilgus metus. **Pr. Narvydas**

Kilnus Upton Sinclair pasiūlymas

Upton Sinclair, žymusis Amerikos rašytojas, Nobelio premijos laureatas, norėdamas padėti pavergtiesiems, pasiūlė Pavergtosioms Europos Tautoms savo romano "Lanny Budd Grįžimas" vertimo į pavergtųjų Europos tautų kalbas teises nemokamai. Jis pageidautų gauti tik išleisto vertimo bent vieną egzempliorių.

Romanas "The Return of Lanny Budd" gaunamas Viking Press, kuri tą veikalą išleido. Romano didvyris Lanny Budd yra pabėgėlis iš komunistinio pasaulio. Veikalas vaizduoja jo pabėgimą ir komunistų klastą, žiaurumus ir bai sų gyvenimą komunistinėje vergijoje.

Veikalo kritikai labai augštai vertina šį Sinclairo romaną. Nors dar neseniai išleistas, jis yra susilaukęs didelio pasisekimo ir jau buvo išverstas ir išleistas Italijoje, Argentinoje, Britanijoje, Olandijoje, Japonijoje, Šveicarijoje ir ruošiamas išleisti Prancūzioje. Skandinavų kraštuose, Turkijoje, Graikijoje, Egipte, Irane, Siame, Indijoje, Hong-Kong ir kituose Azijos kraštuose.

Juo vertėtų susidomėti ir lietuviams vertėjams bei knygų leidėjams.

Autoriaus adresas:
Monrovia, Box 266
Corona, California.

Nauja ALIAS valdyba

Prieš kurį laiką išrinkta naujoji Am. Lietuvių Inžinierių Sąjungos New Yorke Skyriaus valdyba pasiskirstė pareigomis:

A. Varnas — pirmininkas, J. Vilgalys — vicepirmininkas. Z. Paronis — sekretorius, A. Vytuvis —iždininkas, J. Valaitis — narys, K. Klybas — narys.

Lietuvos Atsiminimų
RADIJO VALANDA
Jack J. Stukas
Direktorius
SEŠTADIENIAIS
nuo 4,30 iki 5,30 v. p. p.
WEVD, 1330 kil.
Visais reikalais kreiptis:
1264 WHITE STREET
Hilside, N. J.
WAverly 63325

QUALITY MARKET
VICTOR ABECUNAS, Sav.
356 PARK STREET,
NEW BRITAIN, CONN.

STUDENTŲ VAKARAS

Hartford, Conn. — Spalio 1 d. Hartfordo vartai plačiai atsidarys priimti didžiulį, linksmą studentų būrį. Tai tradicinio "initum semestri" vakaras, kuri nei vienas studentas nedrįstų praleisti. Pobūvis vyks parapijos mokykloje (kampos Broad ir Capitol Ave.) ir prasidės 7 v. vakare. Išalkusiems — gausi vakarienė, pilniems energijos — šokiai, groja visiems žinomiems ir mėgstamiems Brocktono studentams. Tad visi studentai, kad ir iš pačių tolimiausių kampų, tą šeštadienio vakarą traukia Hartfordan pavalgyti, pasišokti, pasilinksminti.

Rengimo Komisija

Skaitydami Vienybę, nepamirškite atnaujinti jos prenumeratos.

Visais draudimo reikalais kreipkitės į draudimo atstovą
JUOZĄ ANDRIUŠĮ
Galite apdrausti savo namus, baldus, automobilius nuo ugnies ir įvairių rūšių atsakomybes, savo brangenybes ir kitą asmeninį turtą nuo pavogimo, taip pat save — nuo nelaimingų atsitikimų bei ligos. Gyvybės apdraudimas žinomoje **Travelers Co.**, Hartford, Conn. Gausite gerą ir sąžininga patarnavimą gerose, pirmaeilėse apdraudimo įstaigose. Kreipkitės adresu:
JUOZAS ANDRIUŠIS,
238 Leonard St. Brooklyn 11, N. Y. Tel. EV 7-8247.
Kasdien nuo 9 v. r. iki 8 v. v. Šeštadieniais iki 6 v. v.

Paskutinės naujienos

1. V. Mykolaitis-Putinas ALTORIŲ ŠEŠĖLY, romanas trijose dalyse, įrištas 631 psl. Kaina $6.00.

2. V. Varnienė DIDŽIOJI VIRĖJA. 792 psl. Kaina $6.00.

3. 101 DAINA su žodžiais ir gaidomis — $1.00.

4. Rašomosios mašinėlės su lietuvių ir kitų kalbų raidynais. Kaina nuo $69.00.

5. Foto ir radijo aparatai, kuriais girdima Europa. Kainos nuo $80.00.

6. Šveicariški laikrodžiai, — OMEGA, CYMA ir kitų firmų.

7. Europietiški vaikams vežimėliai, reto gražumo. Nuo $35.00.

8. Siuvamos mašinos įvairių fabrikų. Nuo $35.00.

Prekės ir informacijos siunčiamos į visas pasaulio šalis.

J. KARVELIS, 3322 So. Halsted St., Chicago, Illinois. Tel.: YArds 7-0677.

J. MARKIEWICZ
AND
SONS, Inc.
Tel. LOcust 2-9229
Laidotuvių Direktoriai
15 Trumbull Street
New Haven, Conn.

POLAKAS GARANTUOJA, kad galima mokėti brangiau, bet negalima suruošti geresnių laidotuvių

$250 ąžuolinis karstas
Laidotuvių kaina nėra problema, nes mes turime didelį pasirinkimą karstų.
Audeklu dengtas nuo -95
Ąžuolinis nuo $250
Mahagoni med. nuo $495
Metaliniai nuo $385
Nemokamai koplyčia
Antanas Polakas
LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA
151 METROPOLITAN AVE.,
Brooklyn, N. Y.
Telefonas EVergreen 7-8479

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS REIKALAI

Kultūros Fondo nuostatai

Bendruomenės Valdyba rugsėjo 3 d. posėdy apsvarstė ir priėmė laikinuosius Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondo nuostatus. Kultūros Fondo (KF) tikslas bus skatinti ir remti tautinę lietuvių kultūrą: padėti kultūrininkams bei jų vienetams ir organizuoti kultūrinį gyvenimą. Šiam tikslui bus skiriamos premijos bei subsidijos, teikiami pagyrimo lapai ir kt.

Vyriausiasis KF organas bus jo Taryba, kurios narių skaičius galės būti iki 25. Juos trejiems metams kvies Bendruomenės Valdyba iš kultūrinių lietuvių institucijų atstovų ir atskirų lietuvių moklo bei mene (literatūroj, muzikoj, dailėj, vaidyboj ir t. t.) besireiškiančių ir mokslą bei meną remiančių asmenų.

KF (3—5 narių) Valdyba visam kadencijos laikui rinks KF Taryba. Valdyba atliks prezidiumo funkcijas (šauks Tarybos posėdžius ir jiems vadovaus), ugdys ir tvarkys KF iždą, vykdys KF Tarybos nutarimus, skelbs KF apyskaitas ir apskritai rūpinsis visais KF reikalais.

Atskirose vietovėse KF uždaviniams vykdyti veiks KF skyriai, kuriems galės priklausyti vietos kultūrininkai ir lietuvių kultūros rėmėjai (be Bendruomenei privalomų tautinio solidarumo įnašų, jie mokės dar specialų KF rėmėjų mokestį).

Vietovėse, kur KF skyrius ne susidarys, KF atstovus jo valdybos pakviesti įgaliotiniai (šias pareigas galės atlikti ir vienas kuris apylinkių valdybos narys).

KF lėšas sudarys: Bendruomenės Tarybos nutartos apylinkių ir seniūnijų metinės įmokos, nuolatinių KF rėmėjų metiniai mokesčiai, lietuviškų parengimų pelno 2%, mecenatų, draugijų, įmonių ir kt. aukos, palikimai ir kt. pajamos.

KF Valdyba jo veiklai galės leisti reikalingas taisykles. KF apyskaitos, Bendruomenės Kontrolės Komisijos patikrintos, bendra tvarka turės būti svarstomos ir tvirtinamos Bendruomenės Tarybos. KF pradės veikti pagal šiuos laikinuosius nuostatus, kuriuos galutinai tvirtins Bendruomenės Taryba.

Artimiausiuose savo posėdžiuose Bendruomenės Valdyba svarstys ir KF suorganizavimo klausimus.

Dėl Lietuvių Kultūros Kongreso šaukimo

Kitų metų liepos 1 d. Chicagoje įvyks Amerikos ir Kanados lietuvių Dainų šventė. Tai bus didelis ir retas įvykis kultūriniame išeivijos gyvenime. Bendruomenė jam skiria daug dėmesio ir konkrečiai rūpinsis, kad Dainų šventė ko geriausiai pavyktų—kad būtų reikšminga ir tautinei mūsų dvasiai pakelti bei susitiprinti, ir tautinei reprezentacijai pagyvinti.

Bet Bendruomenei ryšium su Dainų šventė taip pat rupi ir platesni kultūriniai uždaviniai. Todėl Bendruomenės Valdyba norėtų su ja susieiti ir Lietuvių Kultūros Kongresą, kuris galėtų įvykti tuo pačiu Dainų šventės metu. Susirinkę pasigėrėti savo daina, kartu galėtume panagrinėti bei pasvarstyti ir aktualiąsias kultūrines savo problemas. Dėl Kultūros Kongreso suorganizavimo Bendruomenės Valdyba tariasi su Bendruomenės Chicagos Apygardos Valdyba. Kviečiami šiuo klausimu pasisakyti ir kiti, ypačiai patys kultūrininkai.

Pasaulio lietuvių seimo reikalu

Atskiruose kraštuose veikia tų kraštų bendruomenės, pvz. JAV Lietuvių Bendruomenė, Kanados Lietuvių Bendruomenė ir t. t. Atskirų kraštų bendruomenių atstovai sudarys Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimą, kuris bus vyriausis visų bendruomenių organams, rūpinąsis viso pasaulio lietuvių reikalais, kalbąs visų lietuvių vardu ir t. t.

JAV Lietuvių Bendruomenės Valdyba rugsėjo 3 d. posėdy svarstė Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimo šaukimo klausimą ir prėjo prie šių išvadų: 1) tautiniams siekimams bei uždaviniams vykdyti Seimo šaukimo reikalas yra pribrendęs ir neatidėlictinas, 2) Seimą šaukti Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kur gyvena daugiausia lietuvių, 3) todėl naturalu, kad Seimo parengimo ir sušaukimo darbą pasiimtų JAV Lietuvių Bendruomenė, kuri šiam tikslui sudarytų specialų Komitetą, 4) Vliko Vykdomoji Taryba yra prašoma šiuo reikalu talkininkauti: išsiuntinėti visoms Bendruomenėms specialią anketą dėl šio JAV Lietuvių Bendruomenės Valdybos siūlymo, kartu atsiklausiant ir dėl pačios Seimo programos, laiko bei atstovavimo būdo.

Pradeda darbą Įstatų Komisija

JAV Lietuvių Bendruomenė ligi šiol veikia pagal laikinuosius Loko paskelbtus įstatus. Gyvenimas jau parodė, kad kaiką juose reikia keisti. Todėl Bendruomenės Tarybos su važiavimas, įvykęs liepos 2-3 d. New Yorke, sudarė Bendruomenės Įstatų komisiją, kurios uždavinys įstatus peržiūrėti ir pritaikinti prie gyvenimo reikalavimų. Į komisiją yra išrinkti: pirm. Jonas Šlepetys (adresas: 4712 39th Place, Long Island City, N. Y.), sekr. Antanas Saulaitis (Old Colonial Rd., Oakville, Conn.), nariais dr. Jonas Bajerčius (706 W. 21 St., Chicago 16, Ill.), prof. Jonas Puzinas (366 W. Broadway, So. Boston 27, Mass.) ir Jonas Vilkaitis (RFD 1 Box 174, Thomaston, Conn.). Komisija savo darbą jau yra pradėjusi, ir visi prašomi savo siūlymus, sumanymus bei pastabas siųsti jos nariams.

● **Burmos "geros valios" delegacija, 13 asmenų, atvyko į Pekiną, komunistinės Kinijos sostinę.**

VISAME NEW YORKE NERASITE GRAŽESNIŲ IR PATOGESNIŲ SALIŲ, KAIP

GRAND PARADISE
Ką nerengtumėte — koncertą, vestuves, šokius, ar prakalbas — Grand Paradise gali tilpti nuo 25 iki 2000 dalyvių.
Reikalų Vedėjas
I. WEINSTEIN
320 GRAND ST. BROOKLYN 11, N.Y.
EVergreen 7-1123

CASINO TEATRAS
210 — 86th St., New York Tel.: RE 4-0257 BU 8-0561
Nuo rugsėjo mėn. 23 iki 29 d.
"SCHUETZENLIESEL"
Herta Staal-Helmuth Sehneider-Susi Nicoletti-Hoerbiger
ir
"DIE AFFAERE ROEDERN"
Paul Hartmann — Annelies Reinhold — Clementia Egios
Naujausia vokiška apžvalga.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME
MATHEW P. BALLAS, Direktorius — ALB. BALTRŪNAS-BALTON, Reikalų Vedėjas
660 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043 NOTARY PUBLIC

SHALINS FUNERAL HOME
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
F. W. SHALINS, Jr. — J. B. SHALINS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

AUGUST P. GUSTAS, Inc.
AUGUST P. GUSTAS, Prezidentas
354 MARCY AVENUE BROOKLYN, N. Y.
(KOPLYČIOS SUTEIKIAMOS IR KITUR)
EVergreen 7-4774

PATRICK FUNERAL HOME
635 NORTH WOOD AVENUE, LINDEN, NEW JERSEY
Telephone LInden 2-4119

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
410 METROPOLITAN AVE., BROOKLYN 11, N. Y.

Eastate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
NOTARY PUBLIC. Tel. NEwton 9.4464

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

STEAMBOAT INN
ALMA KASMOČIŪTĖ, Vedėja
ĮVAIRIAUSI GĖRIMAI IR PIRMOS RŪŠIES MAISTAS
SALĖ ĮVAIRIOMS PROMOGOMS
DIDELIS IR GRAŽUS SODAS PIKNIKAMS.

Alma Kasmočiūtė
89-91 STEAMBOAT ROAD GREAT NECK, L. I.
Telefonai
Greta Neck 2-1546 (Biznio) Geat Neck 2-3389 (Namų)

PROGA
— Be pinigų tapti biznieriumi —
Parduodama ar išnuomojama
BARAS ir RESTAURANAS
(su pilnu leidimu (laisnėm)
Biznis su mūriniu namu, tirštai apgyventoje apylinkėje
Pinigų inešti nereikia
Patsai biznis išsimokės arba savininkas sutinka sąžiningam žmogui perleisti ant nuošimčių išsimokėjimui dalimis kas mėnesį.
Smulkesnių informacijų kreiptis: JUOZAS LUGAUSKAS.,
426 SOUTH 5th STREET, BROOKLYN 11, NEW YORK

JUOZAS GRABAU
Licensed
REAL ESTATE BROKER
Patyręs nekilnojamo turto pirkimo pardavimo tarpininkas. Namų pirkimo ar pardavimo atveju patartina kreiptis į savo tautietį. Būsite patenkinti sąžiningu ir rūpestinga paslauga.
227 BEDFORD AVE., BROOKLYN 11, N. Y.
STagg 2-7524

PAS MUS

N. Kulbokienė, žinoma vienybietė, šį sekmadienį rugsėjo 25 d., Šiměnų reezidencijoje, Scarsdale, N. Y., minės savo 65 gimtadienį. Puotą rucšia jos draugai.

Simonas Gudas praneša, kad jo sode, West Orange, N. J., pradėjo žydėti kriaučės, nors ant šakų tebekybo šių metų vaisiai.

Dr. M. Kregždienė, New Yorko Lietuvių Tarybos narė ir kitų organizacijų veikėja, persikėlė į naują butą, 80-57 87th Rd., Woodhaven, N. Y.

J. Pranckevičius, buvęs Vienybės namo prižiūrėtojas, praeitą savaitę išskrido į Santa Ana, Cal. Ten gyvena jo sūnus ir marti.

E. Povilanskienė praeitą sekmadienį grįžo iš New Yorko kalnų, kur ji praleido dviejų savaičių atostogas.

Ed. Turauskas ir dr. P. Karvelis, plačiai žinomi katalikų veikėjai, atvyksta į Jungtines Valstybes.

Polyna Stoškūtė, buvusi Metropolitan operos solistė, siunčia linkėjimus iš Šveicarijos.

M. Ukstinas su žmona ir dviem vaikais rugsėjo 20 d. kaip nauji imigrantai atskrido iš Vokietijos ir apsigyveno pas seserį Margaretą Ukstinaitę, 1135 Blake Ave. Brooklyne.

Alg. Greimas, mūsų bendradarbis Egipte, Paryžiuje leidžiamai "La Literature du Monde" (Pasaulinė literatūra) parašė lietuvių literatūros apžvalgą. Greimas su žmona šiuo metu vieši Prancūzijoje.

Adolfas Bach (Bačiauskas), Philadelphijos Balfo skyriaus pirmininkas, lankėsi New Yorke ir Balfo Centrui įteikė 1,500 dolerių, kuriuos Philadelphijos lietuviai suaukojo savo suruoš to šalpos vajaus metu.

Antanas Matulis, Ed. Mitchell, A. Bubelis, Brooklyno siuvėjų kontraktoriai, gavo val džios užsakymus keliems dešimtims tūkstančių kariškų uniformų pagaminti.

J. Olšauskas ir L. Ralys buvo atvykę iš Amsterdamo ir ta proga jiedu aplankė Vienybės įstaigą.

M. Slapšys, newyorkietis, siunčia linkėjimus iš Los Angeles, kur jis yra nuvykęs tarnybos reikalais.

New Yorkas ir Apylinkė

Padėka

Didžio liūdesio valandą, mirus brangiam vyrui, tėvui ir broliui dailininkui ir architektui Petrui Kiaulėnui, visiems mūsų nelaimę išgyvenusiems — mus visokeriopai rėmusiems ir guodusiems—reiškiame nuoširdžiausią padėką, ypač tėvui L. Andriekui, tėvui B. Bagdonui, kun. V. Dabušiui ir kun. V. Pikturnai, teikusiems velioniui paskutinį dvasinį patarnavimą, ir laidotuvių direktoriui J. Garšvai, rūpestingai tvarkiusiam laidojimo reikalus, taip pat kun. S. Ylai, Putnamo Nekalto Prasidėjimo vienuolyno seselėms, velionies kolegoms architektams, inžinieriams ir dailininkams, savo parama pradžiuginusiems paskutines velionies gyvenimo dienas.

Žmona Vassia Kiaulėnienė, duktė Laura ir sesuo Elbieta Vilkienė.

Tai liks amžinai

Rugsėjo 10 d. Newarko Moterų Klubas buvo surengęs išleistuves klubo pirmininkei Jievai Trečiokienei ir narei Izabelei Dilienei, kurios rugsėjo 14 d. išplaukė į Europą. Ten jos aplankys Italiją, Šveicariją, Vokietiją, Belgiją, Prancūziją ir Angliją.

Išleistuvės įvyko Onos ir Simano Gudų rezidencijoje. Viskas buvo surengta puikiausiai. Viskas aprūpinta iki smulkmenos. "Bon Voyage" tortas buvo Trečiokienei ir Dilienei, bet nepamiršta ir Albino Trečicko su gražiu tortu. O. Gudienė paruošė labai skanią vakarienę, o S. Gudas gėrimus.

Mes nuoširdžiai dėkojam Newarko Lietuvių Moterų Klubui už tokį gražų parengimą, taip pat dėkojame Onai ir Simanui Gudams, kurie įdėjo tiek daug triūso šiam parengimui surengti. Mums tai liks širdy amžinai.

Dar kartą nuoširdus ačiū Newarko Moterų Klubui ir Gudams.

Jieva ir Albinas Trečiokai

Rugsėjo 4 d. Povilo ir Martos Tiškeliūnų namuose Paterson, N. J., buvo pakrikštytas jų sūnus Vytautas Povilas. Kūmai buvo neseniai atvykęs iš Europos S. Jurkšaitis ir A. Dagienė. Krikštijo kun. P. Dagys.

Nuoširdus ačiū

Mūsų vedybų 30 metų sukakties proga rugsėjo 8 d. Liet. Pil. Klubo salėje, Maspethe, buvo surengta mums graži staigmena. Nuoširdžiai dėkojame puotos rengėjams, P. Jonaičiui, P. Mikalauskui, P. Šlapikui, taip pat mūsų dukrai Ritai. Dėkojame svotui Jurgiui Diržiui už gėrimus ir svočiai Onai Kičienei už tortą. Nuoširdus ačiū vakaro vedėjui S. Karveliui, kaip ir jo perstatytiems kalbėtojams: P. Šalinskui, A. Šmagoriui, A. Reižienei, P. Veniui Ed. Mitchell, A. Bubeliui, V. Valiniui, P. Zorlandai ir kt. Dėkojame už 30 sidabrinių dol., simbolizuojančių mūsų 30 metų sukaktį. Ačiū visiems atsilankiusiems. Dar kartą visiems nuoširdus ačiū.

Antanas ir May Matuliai

PAMALDOS LIETUVIŲ EVANGELIKŲ BAŽNYČIOJE

Rugsėjo 25 d. 3 val. p. p. Šv. Jono bažnyčioje, 197 Maujer St. Brooklyne, įvyksta pirmos pamaldos po vasaros atostogų. Po pamaldų bus bendra kavutė, laike kurios bus rodoma filma iš parapijos gyvenimo.

POBUVIS DIRŽIUOSE

Praeitą šeštadienį, rugsėjo 17 d., plačiai žinomo siuvėjų kontraktoriaus Jurgio Diržio rezidencijoje, Bayside, N. Y., įvyko labai jaukus pobuvis, surengtas dviejų gimtadienių proga: paties šeimininko Jurgio Diržio ir jo bei jo žmonos Marijos dukrelės, sulaukusios devynerių metukų. Pobuvyje buvo gausus Diržių draugų būrys, taip pat svečias iš Philadelphijos, žinomas biznierius Wm. Paschall su žmona ir vaikais.

J. Strazdas, Vienybės bendradarbis Kanadoje, savo atostogas praleido pas draugus Chicagoje.

PARDUODAMA:

1-no buto 6-ių kambarių namas, uždara veranda, šildymas, variniai vamzdžiai, parketo grindys. Kaina $12,500. Grynais $3,500.

2-jų butų namas, pusiau atskiras, aliejum šildomas, gana geras, pirkėjui 5 kambarių butas. Kaina $7,000 Grynais $2,000.

2-jų butų mūrinis namas, gražus daržas ir jame maudymosi baseinas, pirkėjui 5 kambarių butas. Kaina $10,500.

Mūrinis namas, gerame stovyje ir geroje vietoje, 16 butų. Kaina tik $15,000. Apmokėjus visas namo išlaikymo išlaidas ir remontus, per metus lieka $2,329.00 grynio pelno.

Rinktiniai namai Woodhaven, Richmond Hill, Jamaica, Astorijoj, prie Bensonhurst Parko, Flatbush, Flushing ir kitose gražiose vietovėse.

Turiu ir labai pigių namų, o taip pat ir didesnės kainos, bet labai mažo įmokėjimo ($1,500 ir panašiai). Pastarieji tinka tiems, kurie nori turėti gerus namus, bet negali daug įmokėti iškarto.

Kas nori didelių bei pelningų namų, kad galėtų iš jų turėti pragyvenimą (20—50 butų ar daugiau, kainos $15,000—200,000 ar daugiau, prašoma kreiptis:

JUOZAS GRABAU,
227 Bedford Ave. Brooklyn 11, N. Y. STagg 2-7525.

Šie du New Yorko jaunuoliai buvo sučiupti Nevadoje už nusikaltimus, padarytus Arizonos valstybėje.

"LITHUANIAN HELPER TO FLY TO US"

Šitokia antrašte įsidėjo savo korespondento Gordon Reid straipsnį šio mėnesio pradžioje didžiausi tiražą turintis Pietų Australijos dienraštis The Advertiser. Toliau straipsnyje rašoma: "Moteris, kuri pagelbėjo daugeliui lietuvių per savo septynerių metų buvimą Adelaidoje, išvyksta pirmadienį į Jungtines Valstybes. Ji yra ponia N. N. Varnauskienė, veikėja, Frederick St., Unley, Adelaide, kuri išskrenda pas savo ištekėjusią dukterį New Yorke. Būdama lietuvių kilmės, p. Varnauskienė rado laiko aplankyti lietuvius ligoninėse ir padėti daugeliui nelaimėje atsidūrusių žmonių, nors ir ji pati yra našlė ir apie šešiasdešimt metų amžiaus. Šeštadienį, apie 60 lietuvių bendruomenės narių, jų tarpe daug buvusių ligonių, surengė jai išleistuves, jos draugės ponios N. Navakienės namuose, Hindmarsh. Už jos labdaringą veiklą p-iai Varnauskienei įteikta dovanų".

Kaip patyrėme, ponia Varnauskienė šiomis dienomis jau atvyko į New Yorką ir čia apsigyveno pas Jasėnus.

Tauriam mažlietuviui, buv. Čekoslovakijos Garbės Konsului Klaipėdoje, Martynui REIŠIUI, mirus, jo sesutei

GERTRUDAI REIŠYTEI,

skaudžioje liūdesio valandoje reiškiame giliausią užuojautą.

New Yorko Lietuvių Prot. Parapijos Taryba, Valdyba ir Kunigas.

Sporto GYVENIMAS

LIETUVIŲ SPORTO KLUBAS PRADĖJO NAUJĄ SEZONĄ

Praėjusį sekmadienį, rugsėjo 18 d. LSK žaidė pirmasias šio sezono aukštosios lygos pirmenybių rungtynes prieš Entracht S. C. Eintrachto aikštėje 700 žiūrovų akyvaizdoje mūsų pirmoji vienuolikė JAV futbolo meisteriui pralaimėjo rezultatu 3:1. Pirmasis kėlinys priklausė priešininkui, kurie jį baigė 2:0 savo naudai. Antrą kėlinį mūsų vyrai susiėmė ir rimtai pradėjo grąsinti šeimininkų vartams ir įrodė, kad ir pačioms stipriausioms aukštosios lygos komandos su mūsų vienuolike teks šį sezoną rimtai skaitytis.

Antrąjį kėlinį LSK baigė lygiomis 1:1.

Rezervinė komanda šį kartą buvo laimingesnė ir iš savo oponento išplėšė kuklią pergalę 1:0.

Ateinantį sekmadienį, rugsėjo 25 d. 1 val. 45 min. savo aikštėje New Farmers Oval Lietuvių Sporto Klubo pirmoji komanda žais pirmenybių rungtynes prieš New York S. C. Visi sporto bičiuliai maloniai kviečiami į šias rungtynes. Jūsų gausus atsilankymas sustiprins mūsų sportininkus moraliai, o tuo pačiu, savo atsilankymu paremsite mūsų klubą materialiai, nes žaidžiant savoje aikštėje, visos pajamos eina LSK naudai. 3 val. 30 min. p. p. žais abejų klubų rezervinės komandos. Rungtynės žada būti įdomios.

Šį rudenį Lietuvių Sporto Klubas švenčia savo gyvavimo penkerių metų sukaktį. Ta proga lapkričio 4 d. Grand Paradise salėje LSK rengia minėjimą su įdomia programa. Mūsų lietuviškąją visuomenę maloniai prašome šią dieną atsiminti ir ją paskirti mūsų sportininkams pagerbti. Tuo pačiu prašoma visų lietuviškų organizacijų ir draugijų tą dieną kitų parengimų nerengti.

V. K.

PARDUODAMA namas su seniai įsteigtu saliūno bizniu. Savininkas nori pasitraukti. Puiki proga įsigyti gerai išdirbtą biznį. Kreiptis: J. Vastūnas, VI 8-2239.

PARDUODAMA mažai vartoti valgomojo kambario baldai. Kreiptis šiuo adresu: 416 Himrod St. Brooklyn, N. Y. Kreiptis pas namo prižiūrėtoją. Matyti galima tik vakarais.

A. Andriuškevičius
Laikrodininkas ir Juvelyras
Didelis brangenybių pasirinkimas.
485 Grand St.,
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-2318

LIETUVIŠKI SŪRIAI

Lietuviški sūriai, gaminami Michigan valstybėje, yra švieži, nes jie atgabenami lėktuvais.
Šiuos tikrus, lietuviškos gamybos, sūrius Petras Lisauskas pristato visoms krautuvėms rytinėse valstybėse.
Gydytojai sako, kad maitinimasis pieniškais produktais, ypač sūriu, stiprina žmogaus sveikatą ir ilgina jo amžių.
Lietuviški sūriai, kurių Petras Lisauskas pataria tuojau užsisakyti, turi visas tas teigiamas kokybes.
Petro Lisausko krautuvėje (prieš Maspetho lietuvių bažnyčią) taip pat galite gauti lietuviškos Boston Baking Co. gamybos duonos, tikrų lietuviškų dešrų ir šviežių, tiesiai iš farmos atvežtų, kiaušinių.
Atsiminkite: Petro Lisausko krautuvėje gaunami tik švieži produktai.
Petras Lisauskas lietuviškus sūrius reguliariai pristato šiems savo atstovams: V. Abeciūnas, New Britain, Conn. ir Boston Co., Elizabeth, N. J.

PETRAS LISAUSKAS
Lietuviškų sūrių Atstovybė Rytinėse Valstybėse
64-09 Clinton Ave., Maspeth, N. Y.
Telefonas TW 4-8087

Misiūnų Degtinės Krautuvė
RAY'S LIQUOR STORE
JUOZAS IR IZABELĖ MISIŪNAI
Savininkai
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.
Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai.
103-55 Lefferts Blvd., Richmond Hill, N. Y
VIrginia 3-3544

SCHOLES BAKING, Inc.
LIETUVIŠKA DUONA—GERIAUSIA DUONA
V. LUKAS, vedėjas

Mes kepame visokias duonas ir pyragus vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms. Visus užsakymus mes išpildome kuo geriausiai.
532 Grand St., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 4-8802

SAVINGS ACCOUNTS CORDIALLY INVITED
3% A YEAR
LATEST INTEREST RATE FOR QUARTER ENDING SEPT. 30. 1955
Deposits made on or before 10th business day of January. April, July and October and the 3rd business day of all months draw interest from the first of such months if left to the end of the quarterly dividend period.
THE Kings County SAVINGS BANK
Incorporated 1860
135 BROADWAY at BEDFORD AVE.
539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue
Your Deposits in This Bank Are Fully Insured Up to $10,000
Member Federal Deposit Insurance Corporation

GR. 3-9865
GLENN'S RESTAURANT CABARET-BAR
CABARET — BAR
CH. GLENN, Sav.
Čigonų muzika — dainos — baletas. Kas naktį šokiai su čigonų europišku orkestru iki 3 val. ryto.
GERIAUSI VALGIAI — ŽEMOS KAINOS
219 2nd Ave. (cor. 14th St. New York City

JULIUS' RESTAURANT
JULIUS DAUGMAUDIS,
Savininkas
Stiklinis baras. Viena gražiausių užeigų Brooklyne
273 GRAND STREET, BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 4-9533.

WINTER GARDEN TAVERN, Inc.
BARAS, RESTORANAS

SALĖ vestuvėms, susirinkimams, parengimams, etc.
Vyt. BELECKAS
savininkas
1883 MADISON ST. BROOKLYN 27, N. Y.
Tel. EV 2-9586 (Prie Forest Ave. stoties), Ridgewoode

PHILIP BENDER
AVALINĖS KRAUTUVĖ
Mūsų krautuvėje galima gauti batų, tinkamų visiems keturiems metų sezonams.
Lietuviams ypač gerai žinoma mūsų avalinės kokybė.
245-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.
Telefonas EV 7-2043

Tel. VIrginia 9-3112
PARK FLOKIST
Matthew Mažeika
Gėlės pristatomos į bet kurią pasaulio vietą.
8015 JAMAICA AVE., WOODHAVEN 21, N. Y.
(Skersai nuo Haven teatro)

ALLIANCE CRYSTAL COCKTAIL BAR
Kazys ir Alvina Buividai
Vakarais muzika prie baro.
Vienas iš gražiausių kabaretų mieste. Geriausios rūšies maistas, įvairiausi gėrimai.
DU ORKESTRAI, "FLOOR SHOW" IR ŠOKIAI
80 ST. MARKS PLACE, (8th St. ir 1st Avenue) NEW YORK, N. Y. GRamercy 7-9765